

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKY

KATEŘINA JEŽKOVÁ

4. ročník – prezenční studium

obor: učitelství pro 1. stupeň základních škol

**PROJEKTOVÝ DEN V ZOOLOGICKÉ ZAHRADĚ
PRO DĚTI MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU
(3. ROČNÍK ZÁKLADNÍ ŠKOLY)**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Vlasta Hrdličková, Ph. D.

OLMOUC 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma vypracovala samostatně a použila jsem uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 29. června 2011

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat PhDr. Vlastě Hrdličkové, Dr. za odborný dohled nad mou diplomovou prací, za mnoho doporučení a užitečných rad. Také bych touto cestou ráda poděkovala své rodině a přátelům, že mě po celou dobu studia podporovali a stáli při mně.

.....

Obsah

Úvod	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Změny ve školství České republiky na počátku 21. století.....	9
1.1 Národní program rozvoje vzdělávání v České republice	9
1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	11
1.2.1 Klíčové kompetence	13
1.2.2 Vzdělávací oblasti.....	15
1.2.3 Průřezová témata.....	16
2 Vyučovací metody	19
2.1 Klasifikace vyučovacích metod	20
3 Projektové vyučování	29
3.1 Definice projektu	29
3.2 Historie projektového vyučování.....	30
3.3 České země a historie projektové metody na počátku 20. století	31
3.4 Projektové vyučování v devadesátých letech 20. století a na počátku 21. století.....	33
3.5 Projektové vyučování a typy projektů	34
3.6 Role učitele a žáka v projektovém vyučování	35
4 Postavení a význam zoologických zahrad.....	37
4.1 Stručný přehled zoologických zahrad v České republice	39
5 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku u Olomouce.....	47
5.1 Vznik zoologické zahrady na Svatém Kopečku u Olomouce.....	47
5.2 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v 60. letech 20. století	49
5.3 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v letech 1970 až 1979.....	50
5.4 Historie olomoucké zoologické zahrady v letech 1980 až 1989.....	52
5.5 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v letech 1990 až 1999.....	53

5.6 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku po roce 2000.....	55
5.7 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v letech 2007 až po současnost	56
II PRAKTICKÁ ČÁST	59
6 Projektový den v zoologické zahradě pro děti mladšího školního věku (pro 3. ročník základní školy).....	60
6.1 Návštěva zoologické zahrady na Svatém Kopečku	61
6.1.1 Třídím, třídíš, třídíme!	62
6.1.2 Primáti, aneb naši prapraprapra předchůdci!	65
6.1.3 Žirafy a jejich krásný pohled na svět	67
6.1.4 Pozor! Šelmy!	69
6.1.5 Podmořský svět.....	71
6.1.6 Jaké mám paroží?.....	73
6.1.7 Najdi mi mou stopu.....	74
6.1.8 Vlci a medvědi	76
6.2 Co nám dala návštěva zoologické zahrady	78
6.3 Vzpomínky na návštěvu zoologické zahrady	81
Závěr	83
Seznam použité literatury	84
Přílohy.....	87
Anotace	96

Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si zvolila Projektový den v zoologické zahradě dětí mladšího školního věku (pro 3. ročník). Důvodem, proč jsem si vybrala právě toto téma byl zájem o rozšíření informací o projektovém vyučování a následně jeho využití v praxi. V současné době se s projektovým vyučováním na školách setkáváme velmi často, troufám si hovořit, že je projektovým vyučováním dnešní školství částečně přeplněno. Naopak jsou i tací pedagogové, kteří tuto metodu nevyužívají, a proto bych chtěla ukázat její kladné stránky.

Předložená diplomová práce má dvě základní části. Část teoretickou, která je dále rozdělena na pět základních kapitol a část praktickou. První kapitola je věnována změnám ve školství v naší zemi. S tím související nový program ve vzdělávání, který je zaveden na českých školách. Zde dále popisuji jeho základní charakteristiku.

Ve druhé kapitole se věnuji vzdělávacím metodám. Zde popisuji, jak definují vzdělávací metody různí autoři a také zde najdeme klasifikaci vzdělávacích metod, také od různých autorů.

Třetí kapitola je již věnována samotnému projektovému vyučování. Kapitola je věnována historii projektové výuky, kdy vznikala ve světě a kdy jsme si mohli najít i v našem národním školství. Dále zde uvádím klasifikaci této metody, hlavní účastníky projektového vyučování, tedy učitele a žáka.

V kapitole čtvrté se věnuji popisu zoologických zahrad v České republice. Stručně Vás seznamuji s jejich historií, kde se nacházejí nebo jakou faunu zde mohou návštěvníci nalézt.

A poslední kapitola je věnována Zoologické zahradě na Svatém Kopečku u Olomouce. Více do hloubky se zabývám historií zoologické zahrady od počátku jejího vzniku až po současnost.

Druhou částí diplomové práce je tedy část praktická, která obsahuje návrh na samotný projektový den v zoologické zahradě. Kapitola je rozdělena na dílčí podkapitoly, a tyto podkapitoly jsou zároveň jednotlivé úkoly. Tyto úkoly jsou sestaveny pro žáky 3. ročníků základní školy. Každá aktivita se vztahuje k jednomu stanovišti v zoologické zahradě.

Součástí diplomové práce jsou i fotografie a obrázky. Některé fotografie jsou převzaty z internetových stránek olomoucké zoologické zahrady a jiné jsem si při návštěvě zoologické zahrady pořídila sama.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Změny ve školství České republiky na počátku 21. století

1.1 Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha) vznikl díky usnesení, na kterém se dohodla vláda České republiky v dubnu roku 1999, a která v něm stanovila hlavní cíle ve vzdělávání. Tyto cíle se potom staly hlavními podklady pro vznik Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice. Díky tomuto programu ministerstvo přijalo zásady, že má veškeré vzdělávání a rozvoj školství probíhat podle obecně platných norem, které jsou v dokumentu shromážděny. Dokument je pojat jako „*systemový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu*“ (J. Kotásek 2001, str. 7)

Text v „Bílé knize“ vychází z programových dokumentů, dále z analýz a hodnocení českého školství, které bylo prováděno v předešlých letech. Opírá se o různé výroční zprávy, dále o veřejnou diskuzi, která byla vyhlášena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Konečná verze Národního programu rozvoje vzdělávání byla schválena na zasedání vlády České republiky, a to 7. února 2001.

Program se skládá z obecných cílů výchovy a vzdělávání, jejich východisek a principů vzdělávací politiky. Je rozdělen na předškolní, základní a střední vzdělávání dětí od 3 do 19 let, dále vzdělávání mládeže ve výchovných institucích a je zde také stanoveno terciární vzdělávání a vzdělávání dospělých. (J. Kotásek, 2001)

Díky tomuto dokumentu dochází k mnohým změnám, hlavně v tom, jak by mělo být vzdělávání koncipováno a realizováno. Nový školský zákon zavádí více úrovní vzdělávacích programů a také vymezuje konkrétní názor společnosti a její vzájemné dorozumění. Nejvyšším systémem je právě *státní program vzdělávání* (můžeme též říci národní kurikulum), který zpracovává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ale i další účastníci vzdělávání.

Dokument stanovuje obecné cíle vzdělávání a klíčové kompetence, které se zaměřují převážně na rozvoj osobnosti vzdělávaného jedince.

Mezi další zpracované dokumenty patří *rámcový vzdělávací program* (ale o tom budu mluvit až v další kapitole). V něm jsou stanoveny požadavky pro jednotlivé stupně vzdělávání, pro jednotlivé obory vzdělávání, které vymezují konkrétní učební plány a pravidla pro tvorbu *školských vzdělávacích programů*. Podle těchto školských programů se stanovuje vzdělávání na konkrétních školách.

V programu jsou více vyzdvíženy některé formy výuky, hlavně výuka cizích jazyků, dále se objevuje i mnoho nových témat, jako například evropská inteligence, multikulturní výchova nebo environmentální výchova. Dále se předpokládá, že budou více rozvíjeny mezipředmětové vztahy a výuka bude probíhat i v předmětech, které budou integrovány do běžného vyučování.

V současné době je základní vzdělávání jedinou vzdělávací oblastí v naší zemi, která je pro každé dítě povinná. Je tedy velmi důležité, jaké příležitosti toto vzdělávání nabízí, dále v jakém prostředí je vzdělávání realizováno, jaká je motivace žáků ve vzdělávacím procesu, a jak je rozvíjena osobnost každého žáka.

Povinná školní docházka je pro dítě velmi důležitým obdobím, hlavně proto, že se právě zde utvářejí základní hodnoty, sociální vazby, které mu později napomáhají ve společenských, politických a pracovních záležitostech.

Základní vzdělávání je rozděleno na 1. a 2. stupeň. Každý stupeň má své specifické vzdělávací cíle, metody, formy práce i problémy, které musí žáci řešit. (J. Kotásek, 2001)

Vzhledem k tomu, že je má diplomová práce zaměřena na projektový den dětí mladšího školního věku, konkrétně pro 3. ročník, budu se zabývat charakteristikou dětí mladšího školního věku.

První stupeň základního vzdělávání je pro žáky velmi důležitý a dá se říci, že patří k nejtěžším etapám života. Jedná se o změnu jejich dosavadního života, zejména přechod od volnějšího rodinného a předškolního života do systematického povinného vzdělávání. Pro žáky je to něco nového, co doposud nepoznali, například změna denního režimu, vstup do nového kolektivu spolužáků nebo změna způsobu jejich dosavadní práce.

Každý žák má také jiné individuální potřeby, u každého z nich se vše vyvíjí úplně jinak, a proto je velmi důležité přizpůsobit těmto potřebám učební programy.

Důležitý je souhrnný pohled na individuální potřeby každého žáka a tomu také vše přizpůsobit (například brát ohled na individuální tempo každého žáka, chybování, hodnocení apod.).

Cílem vzdělání na prvním stupni základní školy je získání základních návyků a dovedností, které budou žáci uplatňovat, jak ve vyučovacím procesu, tak i mimo něj, dále si osvojí základy gramotnosti, utvoří si ucelený pohled na svět.

Učitelé by se měli snažit žákům poskytovat nové učební materiály a dokumenty, které budou charakteristické pro určitou úroveň žáků, podmínek školy, nějakého učitelova zájmu o kvalitní vyučování. Toto vyučování může být realizováno pokud je zde dobrá sociální, emocionální a pracovní atmosféra (sem patří například: dobrý kontakt mezi učitelem a žákem, také mezi žáky navzájem, dobrá a příjemná pracovní atmosféra).

Úkolem učitele je umět pracovat s každým žákem zvlášť (podle jeho zvláštností), dále umět řešit problémy, které v danou chvíli nastanou. Velmi důležitá je také spolupráce s učiteli na 2. stupni. (J. Kotásek, 2001)

Školy by tudíž neměly být pro žáky něčím stresujícím, ale žáci by se v nich měli hlavně cítit dobře. Protože pokud se ve školách cítí dobře, je to potom vidět i na jejich výsledcích, zájmech.

1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Národní vzdělávací program, o kterém jsme hovořili již v předešlé kapitole, umožnil vytvoření Rámcového vzdělávacího programu. Tato kapitola bude tedy pojednávat o Rámcovém vzdělávacím programu, konkrétně jen pro základní vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) pro základní vzdělávání schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v září roku 2004, a k tomuto datu se RVP stal závazným dokumentem pro všechny základní školy v České republice. Nejde ale o dokument, který je určen k výuce, ale o materiál s novou koncepcí výchovy a vzdělávání. Důraz je zde kladen hlavně na dítě a jeho rozvoj, a ne na učivo, jak tomu bylo dříve. (J. Kratochvílová, 2006)

V dokumentu jsou vymezeny očekávané výstupy, které jsou charakteristické pro určitý stupeň vzdělání, a které by měl každý žák na konci období zvládnout. Dále jsou zde stanoveny klíčové kompetence, vzdělávací oblasti, průřezová témata.

Studium na základní škole je podle § 36 až § 43 školského zákona povinné pro všechny. I hodnocení studujících žáků, průběh a ukončení jejich povinné základní docházky se řídí příslušnými školskými zákony, které stanovuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007)

Předškolní a rodinné vzdělávání je prvním stupněm ve vzdělávání žáků. To je na rozdíl od základního vzdělávání nepovinné (kromě předškolních dětí – pro ně je předškolní výchova povinná). Dalším stupněm je povinná školní docházka na základní škole, která je rozdělena na 1. a 2. stupeň.

První stupeň základního vzdělávání se snaží žákům ulehčit jejich přechod od předškolního a rodinného vzdělávání do „nového“ – pro ně dosud nepoznaného – povinného, pravidelného a systematického vzdělávání.

V prvním stupni vzdělávání jde především o poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb každého žáka ve vzdělávacím procesu. Správně zvolená vzdělávací činnost motivuje žáky k dalším činnostem. Pomáhá jim nalézt přiměřenou cestu k dalšímu řešení problému.

Vzdělávání na obou stupních základní školy vyžaduje, aby bylo vzdělávání co nejvíce tvůrčí, a aby co nejvíce stimulovalo všechny žáky (ať už ty nejnadanější, méně nadané i ty nejslabší). Dále se snaží o dobrý vývoj a vzdělání i u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Je velmi důležité, aby bylo pro žáky vytvořeno hlavně přátelské a klidné prostředí ke studiu, a aby co nejvíce napomáhalo k rozvoji jejich osobnosti. Během základního vzdělávání se žákům dostává, co největší rozvoj jejich osobnosti, který jim pomáhá v dalším vzdělávání.

Jak se uvádí v Rámcovém vzdělávacím programu: *„Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnou spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání.“* (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007, str. 12)

Mezi hlavní cíle základního vzdělávání tedy patří:

- „aby si žák osvojil základní strategie učení a byl motivován k dalšímu učení
- vybízet žáky k tvořivému myšlení a logickému uvažování
- učit žáky, jak mají všestranně a otevřeně komunikovat
- rozvíjet u nich spolupráci s ostatními, a také je naučit, aby dokázali ocenit úspěchy své i ostatních
- připravovat žáky na to, aby vystupovali jako svobodné, zodpovědné osoby, a současně při tom uplatňovali i svá práva a povinnosti
- měli by se naučit projevovat pozitivní emoce v chování a jednání v životě (city ve vztazích k druhým osobám, prostředí a přírodě)
- měli by se dále naučit rozvíjet a chránit své fyzické, psychické i sociální zdraví
- měli by být tolerantní a ohleduplní k druhým lidem
- a jako poslední by se měli naučit rozvíjet a poznávat své vlastní schopnosti, dále osvojovat vědomosti a dovednosti, které použijí ve vlastním životě a v práci.“ (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007, str. 12-13)

1.2.1 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence jsou soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro další rozvoj a uplatnění osobnosti vzdělávaného jedince. Původ mají v hodnotách, které jsou přijímány společností a také z představ o tom, které z těchto kompetencí přispívají k jeho vzdělávání a dalšímu životu.

Hlavním cílem ve vzdělávání tedy je, aby každý žák získal určitý soubor těchto kompetencí, a tak se připravil na další vzdělávání, a také na to, aby tyto kompetence dokázal uplatnit ve společnosti. Získání těchto kompetencí je dlouhodobým procesem, který začíná již v předškolním vzdělávání a dále pokračuje základním a středním vzděláváním. Utváří se tedy během celého života.

Tyto kompetence jsou navzájem propojeny a získat je lze pouze jako výsledek dlouhodobého a celkového procesu vzdělávání. V Rámcovém vzdělávacím programu

pro základní vzdělávání (2007, str. 14) se tedy píše, že: „*k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.*“

A teď už se tedy dostáváme k samotnému výčtu klíčových kompetencí, které by měl žák získat v průběhu základního vzdělávání. Klíčové kompetence se potom ověřují na konci základního vzdělávání.

- **Kompetence k učení**

Žák umí využít pro efektivitu učení různé způsoby, metody a strategie, sám si dokáže zorganizovat svou práci (to, jak se bude vzdělávat). Dokáže vyhledat různé informace, sám je pochopí a propojí s další výukou i v praktickém životě. Zná a používá obecnou terminologii, znaky a symboly, umí je dát do širších souvislostí a propojit i s jinými vzdělávacími oblastmi. Učí se poznávat smysl samotného učení a buduje si k němu pozitivní vztah. Umí si naplánovat, jak by mohl své učení zdokonalit a také ho vyhodnotit.

- **Kompetence k řešení problému**

Učí se vnímat, rozpoznávat a pochopit vzniklé problémy, jak ve škole, tak i mimo ni, umí si naplánovat, jak by tyto vzniklé problémy vyřešil. K řešení problému vyhledává informace, dokáže je porovnat a získané vědomosti a dovednosti využívá k jejich řešení. Učí se ověřovat, zda bylo jeho řešení problému správné.

- **Kompetence komunikativní**

Umí již vyjádřit své vlastní myšlenky, žákovo vyjadřování je výstižné, srozumitelné a kultivované, a to jak v psaném, tak i mluveném projevu. Dokáže naslouchat druhým lidem, rozumí jim, komunikuje s nimi a dokáže říci svůj názor. Umí pracovat s různými texty, záznamy, obrázky. V běžné mluvě užívá gesta, zvuky a jiné prostředky. Využívá různé informační a komunikační prostředky s okolím.

- **Kompetence sociální a personální**

Umí pracovat ve skupinách, spolu s učitelem pracuje na vytvoření určitých pravidel pro práci ve skupině. Podílí se na vytváření dobré atmosféry při práci, upevňuje vztahy mezi lidmi, dokáže jak pomoci ostatním, tak si i o pomoc říci.

Dokáže diskutovat, jak mezi lidmi ve třídě, tak i mezi osobami v malé pracovní skupině. S ostatními žáky spolupracuje a umí poradit.

- **Kompetence občanské**

Dokáže si u druhým vážit jejich osobních hodnot a vcítit se do jejich situace, nemá rád útlak a jiné surové chování. Porozumí základním principům společnosti a chápe svá práva a povinnosti ve škole i mimo ni. Zodpovědně se rozhoduje a umí druhým poskytnout pomoc (krizové situace i ty životu nebezpečné). Podílí se na respektování našich kulturních tradic, má smysl pro kulturu, tvořivost apod. Umí pochopit ekologické i environmentální problémy, snaží se o ochranu zdraví.

- **Kompetence pracovní**

Při práci užívá bezpečně různé druhy materiálů, nástrojů a vybavení, pracuje podle pravidel vedoucího práce. Při práci využívá znalosti z ochrany svého zdraví i ostatních, také ochrany životního prostředí. Při práci využívá všech znalostí (i z jiných oblastí), které slouží k přípravě na další vzdělávání a pro budoucí povolání. Ví, co spočívá, co je cíl a riziko v podnikání. (A. Nelešovská, H. Spáčilová, 2005)

Všichni žáci by měli na konci základního období vzdělávání disponovat s výše uvedenými kompetencemi. Ty se dále rozvíjí na dalších stupních vzdělávání a dotváří se v průběhu celého života. Nejde tedy jen o to, že se je naučí ve škole, ale musí je dále rozvíjet.

1.2.2 Vzdělávací oblasti

Obsah vzdělávání na základní škole je v RVP rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Tyto oblasti jsou tvořeny buď jedním vzdělávacím oborem, nebo více obory, které spolu obsahově souvisí. Vzdělávací oblasti v Rámcovém vzdělávacím programu jsou (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007, str. 18):

- „Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)

- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce).“

V RVP jsou kromě cílů a pojetí vzdělávání stanoveny i vzdělávací oblasti, ze kterých učitele vycházejí při tvorbě učiva pro žáky. U každé oblasti učitelé vždy najdou charakteristiku vzdělávací oblasti, její cíle, a také očekávané výstupky, které by měl zvládnout každý žák na konci požadovaného období. Očekávané výstupky jsou vždy rozděleny na stupeň vzdělávání. U 1. stupně základního vzdělávání najdeme tyto očekávané výstupy rozděleny vždy ještě na dvě vzdělávací období. Do prvního vzdělávacího období patří (1. – 3. ročník) a do druhého vzdělávacího období (4. a 5. ročník). Je zde stanoveno učivo, které náleží určitému stupni vzdělávání.

1.2.3 Průřezová témata

Průřezová témata jsou charakterizována jako aktuální problémy současného světa, které jsou součástí základního vzdělávání. Jsou významné hlavně proto, že utváří individualitu každého žáka (hlavně jeho postoje a hodnoty), pomáhají při spolupráci.

Každé průřezové téma obsahuje vždy úvodní charakteristiku, dále jaké má každé průřezové téma svůj přínos k rozvoji osobnosti každého žáka (zde jsou rozděleny na oblast vědomostí, dovedností a schopností a oblast postojů a hodnot). Dále jsou u každého průřezového tématu vymezeny tématické okruhy.

Průřezová témata jsou povinnou součástí základního vzdělávání, to znamená, že se zařazují, jak na 1. stupeň, tak i 2. stupeň základního vzdělávání. Každý žák by měl během svého studia na základní škole, projít studiem všech průřezových témat (ty nejsou zařazeny do jednoho ročníku, ale v průběhu celého studia na základní škole).

Žáci se s nimi mohou setkávat v běžných předmětech, nebo jako samostatné předměty, různé kurzy apod. (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007)

Na základní škole najdeme tato průřezová témata:

- **Osobnostní a sociální výchova**

Jedná se o téma, které by měl žák využívat v běžném životě. Orientuje se převážně na samotného žáka, jeho potřeby, zvláštnosti a pomáhá mu vytvářet životní dovednosti pro další využití v životě.

- **Výchova demokratické občana**

Toto téma má mezioborový a multikulturní charakter. Obecně to znamená, že by měl žák znát soubor hodnot (spravedlnost, tolerance a odpovědnost), v konkrétních případech jde o rozvoj kritického myšlení, znalost práv a povinností v současné demokratické společnosti.

- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Žák by se měl naučit pochopit myšlení a porozumění v globálních souvislostech. Jde o výchovu zodpovědných a tvořivých evropských občanů, a to jak v občanské, pracovní, tak i osobní sféře. Žák by se měl naučit porozumět i jiným národům.

- **Multikulturní výchova**

Tento okruh seznamuje žáky i s jinými kulturami a národy, než je jen naše země. Žák by měl porozumět jejich tradicím, hodnotám, a tak si i lépe uvědomovat vlastní kulturu, tradice a hodnoty.

- **Environmentální výchova**

Zjednodušeně jde o vztah mezi člověkem a životním prostředím. Žák by se měl naučit poznávat aktuální problémy, a to ekologické, ekonomické, vědeckotechnické, politické i občanské, které jsou problémem, jak současného, tak i budoucího světa. Měl by se pokusit vymyslet nějaké řešení na tyto problémy, na ochranu životního prostředí apod.

- **Mediální výchova**

Žák se naučí poznávat různé možnosti mediální komunikace, které jsou nedílnou součástí jeho života. Měl by umět zpracovat, vyhodnocovat a využívat různé

poznatky z médií. Média mají na žáka, ale nejen na něj, obrovský vliv – podílejí se na jeho chování, utvářejí jeho životní styl apod. (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2007)

2 Vyučovací metody

Slovo metoda pochází z řeckého slova *methodos* a znamená cestu nebo postup. Obecně je tedy metoda chápána jako cesta k nějakému cíli.

J. Skalková ve své knize píše: „*V didaktice pod pojmem vyučovací metoda chápeme způsoby záměrného uspořádání činností učitele i žáků, které směřují ke stanoveným cílům.*“ (J. Skalková, 1999, str. 166)

Dále ve své knize uvádí J. Maňák, V. Švec, že výukové metody jsou: „*soubor vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáků.*“ (J. Maňák, V. Švec, 2003, str. 26)

Vyučovací metody procházely dlouhodobým vývojem, neustále se měnily v závislosti na historicko-společenských podmínkách vyučování, také na charakteru školy a v závislosti na pojetí vyučovacího procesu v daném období.

Z období antického Řecka známe dodnes metodu přednášky a rozhovoru. Dále z období středověkého školství byla nejvíce prosazována metoda slovní. Hlavně pamětní osvojování církevních textů. Nejprve šlo o slovo mluvené, dále psané a tištěné, které se později stalo hlavním nositelem informací. Vzdělávání pomocí knih bylo považováno za hlavní prostředek vzdělávání.

V 17. století začal J. A. Komenský prosazovat přirozenou metodu vzdělávání, jako hlavní a základní metodu ve vzdělávání, která byla odvozena z poznávání a napodobování přírody. Přirozenou metodu vymezil v metody analytické, syntetické a synkritické. V tomto duchu dále pokračovali J. J. Pestalozzi, F. W. A. Diesterweg, K. D. Ušinskij a mnoho jiných.

Velký přínos můžeme v 19. století spatřovat u J. F. Herbarta, který založil didaktické postupy na analýze psychických procesů, které byly realizovány při osvojování učiva.

20. století bylo obdobím mnohých reforem, které se snažily o překonání herbartovského přístupu ve vyučování (tz. odstranění předávání poznatků prostřednictvím slova a názoru, které mělo za důsledek jednostranné zdůrazňování rozumového přístupu).

Po druhé světové válce byla tato problematika vyučovacích metod částečně odsunuta stranou na úkor rozvoje reforem kurikula a snah o modernizaci vzdělávacích obsahů. Až na konci dvacátého století se opět začaly hledat nové tzv. alternativní metody. Šlo hlavně o metody, které podmiňovaly samotnou aktivitu žáků, podporovaly individuální a kolektivní práci ve vyučování apod. (J. Skalková, 1999)

S výukovými metodami se setkáváme dennodenně a jsou nedílnou součástí vzdělávacího procesu. Vyučovacích metod je mnoho a je jen na každém učiteli, kterou z množství vyučovacích metod použije. Tyto metody obvykle nestojí každá zvlášť, ale většinou se určitým způsobem doplňují.

2.1 Klasifikace vyučovacích metod

Vyučovací metody bývají obvykle spojeny v určité metodické celky a jen občas je můžeme najít izolovaně od ostatních, jako například přednáška bývá spojena s demonstrací apod. Vyučovací metody bývají děleny podle určitých kritérií.

L. Mojžíšek ve své knize uvádí, že za obecně uznávaná kritéria třídění vyučovacích metod se pokládá:

- „1. počet žáků, s nimiž učitel pracuje,
2. logický postup, který učitel volí při výkladu učiva,
3. charakter zdroje poznatků,
4. psychické zřetele utváření vědomostí, dovedností a návyků, postojů, emotivních a volních vlastností,
5. míra vedení a samostatnosti žáků,
6. perspektivy výuky,
7. charakter práce učitele a žáka,
8. výchovné cíle a úkoly,
9. obsahové a metodické zřetele,
10. jiná hlediska (např. podle hlediska autora vyučovacího systému, podle národa, kde se metody používá nebo kde byla objevena).“ (L. Mojžíšek, 1975, str. 57)

Samozřejmě existuje i mnoho dalších kritérií pro klasifikaci vyučovacích metod.

V různých literaturách a u různých autorů můžeme najít mnoho způsobů, jak je možno klasifikovat vyučovací metody. Já jsem zde vybrala klasifikaci vyučovacích metod podle autorů Maňáka, Švece a Mojžíška.

Josef Maňák ve své knize *Vyučovací metody* z roku 1967 dělí výukové metody takto.

„A. Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický

I. Metody slovní

1. Monologické metody: přednáška, vyprávění, vysvětlování a instruktáž.
2. Dialogické metody: rozhovor, diskuze a dramatizace.
3. Metody písemných prací.
4. Metody práce s učebnicí a s knihou.

II. Metody názorně demonstrační

1. Pozorování.
2. Předvádění: předvádění předmětů, obrazů a jiných pomůcek; předvádění pokusů a předvádění činností.

III. Metody praktické

1. Návčik pohybových a pracovních dovedností.
2. Žákovské pokusy a jiné laboratorní činnosti.
3. Grafické a výtvarné práce.

B. Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický

1. Metoda sdělovací.
2. Metoda problémová.
3. Metoda badatelská.

C. Metody z hlediska řízenosti osvojovacího procesu – aspekt kybernetický

1. Programování.

D. Struktura metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický

1. Postup srovnávací.
2. Postup induktivní.

3. Postup deduktivní.

E. Varianty metod z hlediska fází vyučovacího procesu – aspekt procesuální

1. Metody motivační.
2. Metody vytváření nových vědomostí a dovedností.
3. Metody upečování a opakování učiva.
4. Metody prověřování a hodnocení.

F. Varianty metod z hlediska vyučovacích forem a prostředků

1. Kombinace vyučovacích metod s vyučovacími formami.
2. Kombinace vyučovacích metod s vyučovacími prostředky.“ (J.Maňák, 1967, str. 40-41)

Na dalším příkladu můžeme vidět klasifikaci výukových metod od autorů Josefa Maňáka a Vladimíra Švece. U těchto autorů jsem také popsala některé metody více podrobněji.

A. „Klasické výukové metody

I. Metody slovní

Vyprávění – tato metoda je velmi oblíbená, protože při ní mohou lidé vyjádřit své zážitky, zkušenosti a poznatky. Vypravěč může projevit své pocity, fantazie apod. Jedná se o monologickou metodu – většinou od učitele k žákům nebo mezi žáky, kamarády a přáteli navzájem – zde můžeme i od posluchačů slyšet nějaké dotazy pro upřesnění situace.

Vysvětlování – tato metoda je ve výuce hodně používána a dalo by se i říci, že je nejrozšířenější vyučovací metodou. Jde vlastně o zprostředkování učiva žákům, kdy učitel klade důraz na individuální zvláštnosti každého žáka, na jeho vědomosti a dovednosti. Je převážně užívána při vyvozování nového učiva – zde musím učitel velmi dobře dokázat učivo žákům přiblížit, zpřístupnit a jasně vyložit.

Přednáška – zde se jedná o celkem složitou vyučovací metodu, a to jak z pohledu učitele (přednášejícího), tak i žáka (posluchače), a proto je tato metoda využívána spíše až ve vyšších ročnících (převážně potom u vysokoškolských studentů). Jedná

se o ucelený projev přednášejícího na dané téma. Tato metoda je často i odmítána, a to hlavně proto, že se zde projevuje pouze přednášející a posluchači pouze naslouchají (nejde o samotnou aktivitu žáků – posluchačů).

Práce s textem – patří k nejstarším užívaným metodám, jedná se o práci s učebnicí, různými texty, kdy se sami žáci pokouší v textech vyhledat podstatné informace k probíranému tématu. Zde je velmi důležité, aby se žáci naučili vyvozovat z textu pouze důležité informace (ne, aby pracovali bezmyšlenkovitě).

Rozhovor – zde můžeme říci, že tato metoda navazuje na různé hovory a besedy, které používáme v našem běžném životě (při komunikaci s přáteli, s kolegy v práci, s nadřízenými apod.). Jedná se o verbální komunikaci, kdy jsou kladeny otázky a na ně se odpovídá. Ve škole najdeme tuto metodu například při opakování učiva, ústním zkoušení žáků apod.

II. Metody názorně-demonstrační

Předvádění a pozorování – žáci by při této metodě neměli objekt pouze sledovat, ale měli se by také aktivně zapojit (vytvářet se určité postoje a představy, přemýšlet o nich a vést je k zamyšlení). Důležitý je zde také slovní doprovod učitelem. Do této metody patří i práce s tabulí, na kterou učitel napíše určitý zápis a doplní ho slovním doprovodem nebo různé videoukázky.

Práce s obrazem

Instruktaž

III. Metody dovednostně-praktické

Napodobování – je chápáno, jako přebírání nějakého způsobu chování od jiných lidí (rodičů, starších osob apod.). Při učení se tato metoda obvykle neuzívá, jde spíše o metodu sociálního učení, která je využívána hlavně u mimovyučovacích aktivit.

Manipulování, laborování a experimentování

Vytváření dovedností – tato metoda připravuje žáka na určitou činnost (počítání, psaní, kreslení apod.). Nejdříve jsou žákům předkládány nějaké teoretické poznatky, které potom žáci realizují v praxi.

Produkční metody

B. Aktivizující metody

- I. Metody diskusní** – jde o komunikaci mezi učitelem a žákem, při které si vyměňují určité názory na danou problematiku, a to na základě toho, co už znají. Podle mého názoru je tato metoda využívána až od 2. období 1. stupně základního vzdělávání.
- II. Metody heuristické, řešení problémů**
- III. Metody situační**
- IV. Metody inscenační**
- V. Didaktické hry** – jedná se o určitou aktivitu, která je přizpůsobena pedagogickým cílům. Mezi didaktické hry můžeme zařadit: interakční hry (svobodné hry, skupinové a sportovní hry, hry z pravidly, společenské, myšlenkové strategické a učební hry), dále simulační hry (hraní nějakých rolí, loutky, maňásci apod.), a poslední jsou hry scénické (rozdíl hráčů a diváků, jeviště, rekvizity).

C. Komplexní výukové metody

- I. Frontální výuka** – jedná se společnou práci mezi učitelem (žáky kontroluje, usměrňuje) a žáky (ti potom plní zadané cíle). Mezi základní typ patří tzv. vyučovací hodina. Ta se skládá z několika částí, jsou to: motivace, opakování učiva, vyvození nového učiva, procvičování nového učiva, zadání domácího úkolu, závěr.
- II. Skupinová a kooperativní výuka** – při této metodě výuky se žáci naučí spolupracovat s ostatními spolužáky. Žáci společně řeší nějaký složitější úkol, rozdělí si mezi sebou role, vyjadřují své názory apod.
- III. Partnerská výuka** – jedná se o práci ve dvojicích, kdy vždy dvojice žáků řeší společně určitý problém.
- IV. Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků**
- V. Kritické myšlení**
- VI. Brainstorming** – jedná se o tzv. „bouři mozku“, kdy žáci říkají, co je napadne na určité téma.
- VII. Projektová výuka – viz. níže.**

VIII. Výuka dramatem

IX. Otevřené učení

X. Učení v životních situacích

XI. Televizní výuka – jde v podstatě o promítání nějakého zvukového a obrazového materiálu na dané učivo nebo problém. Tato metoda bývá obvykle využívána při výuce vlastivědy, dějepisu nebo přírodopisných předmětech.

XII. Výuka podporovaná počítačem

XIII. Sugestopedie a superlearning

XIV. Hypnopedie.“ (J. Maňák, V. Švec, 2003, str. 49)

Lubomír Mojžíšek ve své knize *Vyučovací metody* z roku 1975 rozdělil vyučovací metody takto.

„I. Metody usměrňující zájem – metody motivační

A. Úvodní, vstupní motivační metody

- a) Motivační rozhovor
- b) Motivační vyprávění
- c) Motivační demonstrace (použití obrazu, filmu, gramofonové desky aj.)

B. Průběžné motivační metody

- a) Aktualizace obsahu
- b) Uvádění příkladů z praxe, ilustrace
- c) Podněcování žáků výzvou, pochvalou aj. (motivační výzva)

II. Metody podání učiva – metody expoziční

A. Metody přímého přenosu, přímého sdělování poznatků

Metody monologické

- a) Přednáška
- b) Vyprávění
- c) Popis
- d) Vysvětlování, instrukce

B. Metody zprostředkovaného přenosu poznatků názorem

1. Demonstrační metody

- a) Obrazová demonstrace
- b) Demonstrace diafilmů
- c) Filmová televizní demonstrace
- d) Demonstrace pohybů
- e) Demonstrace trojrozměrných objektů (modelů, maket, skutečných objektů aj.)
- f) Exkurzní demonstrace (pozorování v terénu)
- g) Demonstrace akustická (magnetofonem, gramofonem, hudebním nástrojem, skutečným objektem)
- h) Demonstrace složitých pracovních, technických výkonů, životních situací
- ch) Demonstrace čichové, chuťové, kinetické aj.

2. Metoda dlouhodobého pozorování jevů

- a) Pozorování ve speciálních zařízeních (laboratoře)
- b) Pozorování v terénu (pozemky, praxe)

3. Metody manipulační, montážní a demontážní

(práce se stavebnicí, konstrukce)

4. Metody pracovní

- a) Laboratorní práce (aplikační, problémové, ilustrační)
- b) Práce jako vyučovací metoda. Veřejně prospěšná práce s didaktickým zaměřením

5. Hra jako vyučovací metoda

- a) Hra námětová, s hračkou aj.
- b) Inscenace didaktické povahy
- c) Dramatizace

C. Metody heuristického charakteru – metody problémové

1. Metody dialogické

- a) Sokratovská, heuristická metoda (malé problémové metody)
- b) Beseda

2. Velké problémové metody

- a) Vlastní problémy
- b) Projekty

D. Metody samostatné práce a autodidaktické metody

- 1. Samostatná práce s knihou
- 2. Samostatná práce v laboratoři
- 3. Samostatné studium v terénu, cestování za účelem poznávání
- 4. Technické metody samostatného studia (audioorální, videoauditivní aj.)

E. Metody bezpečného učení

III. Metody opakování a procvičování učiva – metody fixační

1. Metody opakování vědomostí

- a) Ústní opakování
- b) Katechetická metoda
- c) Písemné opakování
- d) Opakovací rozhovor
- e) Opakovací četba
- f) Beseda k prohloubení učiva
- g) Semináře, seminární cvičení
- h) Laborování a práce jako metoda opakovací
- ch) Exkurzní demonstrace jako opakovací metoda
- i) Film jako opakovací metoda
- j) Ilustrace
- k) Dramatizace
- l) Domácí úkoly

2. Metody nácviku dovedností

- a) Nácvik poznávacích procesů. Intelektuální trénink
- b) Motoristický trénink, tělovýchovný, pracovní a umělecký nácvik

IV. Metody hodnocení, kontroly a klasifikace – metody diagnostické a klasifikační

1. Klasické didaktické diagnostické metody (metody hodnocení vědomostí a dovedností)

- a) Písemné zkoušky
- b) Ústní zkoušky
- c) Didaktické testy
- d) Výkonové zkoušky

2. Diagnostické metody vědeckovýzkumného charakteru (malé formy vědeckovýzkumných metod)

- a) Systematické pozorování žákovských projevů
- b) Pozorování žáků v tzv. uzlových situacích
- c) Rozbor žákovských prací
- d) Explorační metody (rozhovor, dotazník)
- e) Anamnéza
- f) Speciální diagnostické metody (diagnóza zájmů, procesu učení, formativních procesů, čtení, psaní, vyjadřování, stylizace, matematický výkonů, tvořivosti, světového názoru, volných vlastností, organizačních výkonů apod.)

3. Metody třídění a interpretace diagnostických údajů

4. Metody klasifikační, didaktické charakteristiky, klasifikační symbolika

- a) Aproximativní klasifikační metody (odhadem)
- b) Exaktní metody (kvalitativní, kvantitativní)
- c) Charakteristiky (didaktické).“ (L. Mojžíšek, 1975, str. 68-71)

3 Projektové vyučování

Projektové vyučování, jak jedna z vyučovacích metod, je v současné době ve školách hojně používána. V této kapitole se pokusím nastínit historický vývoj této vyučovací metody.

3.1 Definice projektu

V současné době můžeme najít mnoho definic projektu, já jsem vybrala jen pár ukázek, jak lze termín *projekt* definovat.

Podle S. Velinského je projekt „*určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.*“ (J. Kratochvílová, 2006, str. 34)

Dále podle V. Příhody se jedná o nějakou soustavu problémů, kterých je právě využíváno při projektové metodě. Tento projekt je chápán jako podnik žáků, díky kterému má vyučování nějaký konkrétní cíl a dodává mu životnosti (jsou to vlastně úkoly, ve kterých je shrnuto učivo z vybraných předmětů nebo jen z předmětu jednoho).

Stejnou charakteristiku projektu jako má Příhoda, můžeme sledovat i u R. Žanty. Podle něhož vnímají reformní pedagogové projekt jako nějaký úkol, který je soustřeďován kolem určité ideje, která ale dále obsahuje více problémů. (J. Kratochvílová, 2006)

Zajímavá je také definice projektu podle J. Henryho. Ten tuto metodu rozdělil následovně:

1) na žáka

- žák je většinou ten, který vybírá téma projektu,
- dále je ten, který také vyhledává zdroje materiálu,
- sám se podílí na prezentaci výsledku (projektu)
- vede svou práci samostatně.

2) na projekt

- je to celek rozsáhlejší podoby, který je dlouhodobého charakteru

3) je to učitel

- ten se samotné práce na projektu neúčastní prakticky, slouží obvykle žákům jen jako poradce při samostatné práci na projektu. (J. Kratochvílová, 2006, str. 36)

A posledním příkladem je definice, kterou uvádí ředitel pokusné školy ve Zlíně Stanislav Vrána. Podle něj je projekt: podnik, podnik žáka, podnik, za který převzal žák zodpovědnost a podnik, který je provozován za určitým cílem. (J. Coufalová, 2006, str. 10)

3.2 Historie projektového vyučování

První pokusy o „projektové vyučování“ (ještě nemělo dnešní podobu) najdeme již u Jana Ámose Komenského v díle Škola hrou, u švýcarského pedagoga J. H. Pestalozziho, dále tuto metodu prosazoval ruský pedagog K. D. Ušinskij a nebo belgický pedagog, psycholog a lékař Ovide Decroly.

Projektovou metodu, jak ji známe dnes, můžeme najít již na přelomu 19. a 20. století v USA, kde v této době vzniklo tzv. hnutí progresivní výchovy. Na konci 19. století je hlavně ve školách upozorňováno na nerespektování samotného žáka, omezování jeho aktivity, nerespektování jeho zájmů, je brán menší zřetel na jeho individuální prožitky, motivy apod. A proto zastánci toho hnutí usilují o vyučování, které by bylo více přiblíženo samotným zkušenostem dětí a usilují o zrušení vyučování, které je děleno na jednotlivé předměty. Podle těchto stoupenců má být ve škole zrušen dril, naopak zde má být více pořádku a klidu ve třídě. Za hlavní vyučovací metodu považují projektové a problémové vyučování. (J. Coufalová, 2006)

Za otce pedagogického pragmatismu je považován americký filozof, psycholog, pedagog a sociolog *John Dewey*, který se snažil o reformu školy, která by současně pomohla i reformě společnosti. A proto kromě soustředění se na samotné dítě vychází do popředí i sociální hledisko. Děti potom staví do situací, které jsou přiměřeny jeho

věku a které dítě velmi dobře zná ze svého života. (J. Coufalová, 2006) A proto často vycházel z toho, že mají děti (zde chlapci) určitého věku nějaký vztah ke konkrétním činnostem, které byly typické pro určitou úroveň ve společnosti. Byly to činnosti, jako například: stavba chat, střelba z luku, pozorování zvěře, pěstování rostlin apod. (Valenta – Úvodní studie o projektové metodě, doplnit název knihy)

Dalším člověkem, který uvedl do praxe myšlenku Johna Deweye, byl jeho spolupracovník *William Herd Kilpatrick*. V jeho práci se soustředil hlavně na zájmy žáků a navrhl, aby byla učební látka soustředěna do projektu. Nechtěl po dětech, aby si učivo jen pamatovali a dobře zvládly, chtěl hlavně, aby se přirozeně rozvíjela jejich osobnost. Dalším pokračovatelem a člověkem, který prováděl ověřování této metody byl E. Collings. Ten při výuce zavedl místo klasický předmětů, které byly vyučovány na školách, také čtyři druhy činností pro žáky. Tyto činnosti byly realizovány každodenně a patřily mezi ně vycházky, ruční práce, zábavy a povídky. (J. Coufalová, 2006)

Tato pragmatická metoda měla svůj největší rozmach ve třicátých letech dvacátého století a tehdy také velmi významně ovlivnila školství v našich zemích, zejména potom V. Příhodu. I přes její velký rozmach postupně docházelo k jejímu úpadku. Ke změně došlo posléze v období druhé světové války a v této době se podílela na změně ve školství. Zde byla opět zdůrazněna aktivní činnost dítěte a jeho zkušenosti z praxe. Tyto činnosti vycházely z těsného kontaktu mezi dítětem a školou a byly tak položeny základy projektové metody a projektového vyučování. (J. Kratochvílová, 2006)

Ke znovu objevení tohoto projektového vyučování došlo v našich zemích při změnách ve školství.

3.3 České země a historie projektové metody na počátku 20. století

U nás bylo školství v této době ovlivněno právě pragmatismem z USA. Na počátku 20. století byly první snahy o zavedení tzv. volné školy do škol v naší

zemi. Přestože byly podány tyto návrhy, ke změně v našem školství docházelo postupně.

Mezi prvními učiteli, kteří začali prosazovat tyto názory, byl Josef Úlehla. Ten do popředí stavěl žákovy vlastní zkušenosti, jako způsob poznávání okolí. Bohužel nebyl se svými názory v této době zcela pochopen, jeho dílo bylo bráno v potaz až při pozdější reformaci ve školství.

Další velkou a významnou osobností, která se snažila o změny ve školství byl právě již zmíněný V. Příhoda. Ten byl velmi ovlivněn právě pragmatickou výchovou v USA. Podle něj by měla být tato výchova založena na individualitě dítěte. Za základ výuky považuje pracovní školu, která měla za cíl, jak vzdělání dítěte (jako jednotlivce), tak i výchova a pěstování charakteru každého dítěte. V této pracovní škole byl velmi důležitý výsledek práce dítěte, s kterým právě souviselo užívání projektové a problémové metody ve výuce. Pracovní metoda sloužila k vyvolání zájmu o samotné učení.

Příhoda se dále snažil o rozdělení učiva na určité celky, které byly brány buď jako již zmíněné pracovní projekty nebo jako samostatné učivo, které se měli žáci naučit (zde si v podstatě učitel sám zvolil, zda bude projekt brán jako prostředek k objevování nebo zda půjde o samotnou práci na dané téma). Učení bylo stejně, jako dnes rozděleno do několika fází, mezi které patřila motivace, výklad učiva, učení se, závěrečná rozprava na dané téma, využití poznatků z učiva v praxi a závěrečná klasifikace žáka. (J. Kratochvílová, 2006)

Projektovou metodou u nás se dále zabýval Rudolf Žanta, Stanislav Vrána nebo Jan Uher. Ten také ovlivnil naše školství. Opět prosazoval samostatnou aktivitu žáka. Ve své práci rozpracoval několik didaktických zásad, které můžeme najít v podobné formě i v dnešních dokumentech. (J. Kratochvílová, 2006)

Velký obrat nastal po druhé světové válce, kdy byla výchova a vzdělávání brány jako politický jev a všechny snahy, které zde byly právě před válkou zcela vymizely z pedagogických dokumentů a textů.

3.4 Projektové vyučování v devadesátých letech 20. století a na počátku 21. století

Velký obrat v projektovém vyučování nastal po delší odmlce právě v devadesátých letech. V této době byla snaha o zařazení projektového vyučování hlavně kvůli potřebám učitelů a současnou snahou o vzbuzení zájmu o projekty ze strany žáků. To vše se změnilo až s novými školními programy, kterými byly v této době Obecná škola a Národní škola, díky kterým se mohly změnit učební plány a rozvrhy tehdejších škol. (M. Dvořáková, 2009, str. 13)

V devadesátých letech začal vznikat nový systém, díky kterému byla do škol zaváděna projektová metoda a projektové vyučování. Další obrat nastal, když se naše republika zařadila do analytických a hodnotících zpráv a studií Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), a to právě v oblasti vzdělávání. Školstvím v naší zemi se dále ve svých studiích zabývala Evropská unie, která se snažila analyzovat důsledky vstupu naší země do EU, a současně to, jak vstup naší země do EU ovlivnil české školství. (J. Kratochvílová, 2006)

Velkým a důležitým mezníkem byl vznik nového dokumentu s názvem Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – známý pod názvem Bílá kniha. V tomto dokumentu nelezla široká veřejnost materiál, ve kterém byly uvedeny klíčové principy našeho školství, byly zde definovány základní cíle výchovy a vzdělávání a mnoho dalšího. Tento dokument dal vzniknout právě již zmíněnému vzdělávacímu programu – rámcový vzdělávací program pro různé stupně vzdělávání a výchovy. (J. Kratochvílová, 2006)

Podle Kratochvílové (2006, str. 8) spočívají hlavními požadavky ve vzdělávání žáků na základní škole v:

- individualitě žáka,
- celoživotním učení,
- změně v pojetí vyučování,
- změně klimatu školy,
- pedagogické autonomii učitelů a škol.

3.5 Projektové vyučování a typy projektů

Jde o jednu z možností problémového vyučování. Problém je brán jako soubor určitého učiva, které si žáci osvojují právě pomocí projektového vyučování. Projektové vyučování se skládá z určitého konkrétního problému (není osamocen) a kolem něj jsou dílčí problémy. Pokud tyto dílčí problémy vyřešíme, dostaneme se k řešení hlavního, konkrétního problému.

Jak ve své knize uvádí A. Nelešovská a H. Spáčilová (2005, str. 74):
„Projektem většinou rozumíme komplexní problém praktické nebo teoretické povahy, při jehož řešení uplatníme zkušenosti z různých oblastí.“

Typy projektového vyučování

Projektové vyučování můžeme rozdělit podle několika hledisek. Zde uvádím některá z nich (Coufalová, 2006, str. 11-12):

- **Podle účelu** – zde je velmi důležité stanovit si cíle, kterých chceme v realizovaném projektu dosáhnout. Jde tedy hlavně o osvojení si nových poznatků a získání nových dovedností a mnoho dalšího.
- **Podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům** – zde jde hlavně o to, abychom se rozmysleli, jestli se bude jednat o učivo pouze z jednoho předmětu nebo se objeví učivo i předmětů jiných.
- **Podle organizace** – toto hledisko souvisí s předchozím. Zde záleží hlavně na nás, jak si zorganizujeme práci na daném projektu. Zda bude probíhat v nějakém časovém období v hodinách nebo v částech hodin nějakého předmětu.
- **Podle délky trvání** – projekty se dělí na krátkodobé, střednědobé nebo dlouhodobé. Dlouhodobé projekty obvykle probíhají za spolupráce ostatních pedagogů a bývají realizovány i celoročně.
- **Podle místa konání** – projekt může být realizován například ve třídě nebo v prostorách školy. Jako dobré řešení pro realizaci projektu je škola v přírodě. Žáci mohou na projektu pracovat také doma nebo třeba ve školní družině.

- **Podle navrhovatele** – projekt může vzniknout díky nějakému zájmu ze strany žáků nebo může vyplynout ze situace ve třídě (z učiva). Projekty mohou být také realizované na podnět pedagoga.
- **Podle počtu zapojených žáků** – počet žáků při práci na daném projektu se může lišit. U mladších žáků (na 1. stupni) je nejlepší zapojit do projektu celou třídu najednou. Existují však i projekty s menším počtem žáků (například projekty pro skupiny žáků dvojice nebo pro jednotlivce). Pokud se jedná o nějaký složitější projekt, je dobré zapojit do jeho realizace i jiné třídy ve škole.
- **Podle velikosti** – toto hledisko má pro projekt relativní povahu.

3.6 Role učitele a žáka v projektovém vyučování

Každý účastník projektového vyučování, tj. učitel a žák, má při této metodě jasně stanovená pravidla a činnosti, které během realizace projektu plní. Teď se pokusím vyjmenovat jednotlivé činnosti, které plní oba tyto účastníci projektového vyučování.

„Role učitele v projektovém vyučování

- učitelova hlavní role v projektovém vyučování je *role poradce*
- dále motivuje žáky k osvojení si učitelova záměru tak, aby za něj žák převzal určitou odpovědnost
- získává zkušenosti s rolí poradce; zná možnosti žáků a diagnostikuje je
- snaží se proces učení řídit s určitým citovým zaujetím
- ovlivňuje volby informačních prostředků a práce s nimi
- plánuje uspořádání učiva, analyzuje předem stanovené cíle a kompetence
- žáky hodnotí.“ (J.Kratochvílová, 2006, str. 38)

„Role žáka v projektovém vyučování

- žák si osvojuje dané problémy a úkoly, za které přebírá odpovědnost
- projevuje se zde samotná aktivita žáků
- žáci při projektové metodě získávají nové zkušenosti
- získává nové informační zdroje a pracuje s nimi
- plánu, řeší, zpracovává a prezentuje výsledky své práce
- umí hodnotit práci skupiny i sám sebe.“ (J. Kratochvílová, 2006, str. 38)

4 Postavení a význam zoologických zahrad

I. Klika (2005, str. 6) ve své knize uvádí, že zoologická zahrada je „*místem rekreace, výzkumu, místem pro prezentaci přírody a jejich ekologických vztahů a také jejího poznání.*“

Dříve byla zvířata chována za různým účelem, zejména pro potravu, zábavu a nebo pro náboženské účely. Již na dvorech některých panovníků začaly vznikat první zvěřince. V hradních a městských příkopech byly takto chována tzv. erbovní zvířata, která byla živoucím znakem právě pro tato města. Dodnes takto chovaná zvířata existují například v městě Bernu, kde jsou stále chováni medvědi. Dalšími takto chovanými zvířaty byly šelmy, různá exotická zvířata, ale i mnoho jiných.

Hlavním cílem tehdejších zoologických zahrad bylo pobavení přihlížející návštěvníky. Dnes jsou mimo hlavního cílu, a to výstavní činnost, zoologické zahrady budovány pro ochranu ohrožených zvířat, jejich zkoumání a pro vybudování chovné základny v případě, že by zvířata ve volné přírodě vyhynula. Oproti minulým létům, jsou v současnosti zvířata chována v obrovských pavilonech a prostorách, které jsou udělány tak, aby zvířatům co nejvíce připomínala jejich přirozené prostředí. (M. Kořínek, 1999)

Počátek chovu zvířat v zajetí sahá daleko do historie. Již u Egyptů můžeme spatřovat chov antilop, gazel a pštrosů. Mnohem později vznikal zájem o nová „exotická“ zvířata. S tím souvisí stavba Ammonovi zahrady, která byla zasvěcena bohu slunce, a kterou nechala postavit královna Hatšepsut. Ta také vyslala výpravu do Puntu, ze které byly mimo jiné dovezeny i „nové druhy“ zvířat (jako například sloni nebo žirafy), které byly pro Egyptěany dosud neznámé. A můžeme tedy říci, že šlo o první pokus o založení „zoologické zahrady“.

Za zmínku také stojí založení „zahrady moudrosti“ císařem Wen-Wangem, který zde choval mimo jelenovité zvěře i ptáky, želvy nebo ryby.

Tehdy byla zvířata chována jako posvátná v různých chrámech a nebo jako prostředek ke studiu. Římsí císařové chovali převážně divoká zvířata, a to hlavně pro gladiátorské hry, které byly v této době u Římanů velmi oblíbené. Zvířata byla také chována pro potěšení – např. Octavius Augustus, o kterém je známo, že choval

okolo 3 500 kusů zvěře (což je počet, který můžeme dnes nalézt v zoologických zahradách), a nebo jako lahůdka pro labužníky. (I. Klika, 2005)

V období středověku pracovali v oboru přírodovědy hlavně učenci z arabských zemí, ti se také zasloužili o to, že rozvoj tohoto bádání neupadl, ale pokračoval dál. Již v 11. století můžeme spatřovat právě u arabských učenců jejich studium o zvířatech, rostlinách nebo zkamenělinách. Také někteří italští malíři chovali zvířata, aby je mohli pozorovat. Za zmínku stojí např. Leonardo da Vinci, který měl vlastnil sbírku malých zvířat a hmyzu, na kterých zkoumal jejich pohyb, funkci orgánů a mrtvá zvířata i pitval.

Větší rozvoj nastal až s křižáckými výpravami, díky kterým se do Evropy dostávali z východních zemí nové druhy zvířat, a které zde byly chovány při hradech. Tato „nová“ zvířata byla pro lidi velmi zajímavá, a proto se často stávaly symbolem na mincích, erbech a domovních znameních. Zde stojí za zmínku symbol lva, který je nám Čechům velmi blízký, a který byl po dlouhou dobu symbolem moci českého krále a i dnes, po tak dlouhé době ho můžeme stále nalézt na našich mincích.

Do Evropy se dostávají nová zvířata, jako nosorožec, zebry, žirafy, leopardi, první živý šimpanz. Tato zvířata byla sice v Evropě chována, ale o nějakých větších zvěřincích nebo oborách se dozvídáme až v 15. století. V tomto století nechal vévoda z Anjou postavit na zámku zvěřinec, ve kterém choval lvi, malé savce, přežvýkavce a pštrosy.

Velký rozvoj chovu zvířat můžeme vidět až v 16. a 17. století, kdy někteří panovníci začínají budovat parky a vkládají mnoho financí i na dovoz zvířat ze vzdálených zemí. (I. Klika, 2005)

Za zmínku zde stojí založení první zoologické zahrady Františkem I., a to ve vídeňském parku blízko zámku Schönbrunn. Její původní část se zachovala až do současnosti. Jako druhá vznikla koncem 18. století zoologická zahrada v hlavním městě Francie. A další v roce 1828 v londýnském Regent's Parku. U nás vznikla první zoologická zahrada v Liberci, dále v Praze Tróji, která byla po mnoha problémech s financováním otevřena až v roce 1931. Další zoologické zahrady u nás začaly vznikat až ve druhé polovině 20. století. (M. Kořínek, 1999)

Počátky budování zvěřinců na našem území spadá nejspíše do 1. století n. l. Další zmínky o chovu zvířat můžeme nalézt u Karla IV., který prý choval divoká zvířata a hady na svém dvoře. Také Václav IV. na území dnešní Stromovky – tehdejší Královské oboře choval stáda jelenů, kance a zubry. (I. Klika, 2005)

Velký rozmach můžeme vidět až za panovníka Rudolfa II., za jehož vlády tento zvěřinec vzkvétal, ale po jeho smrti začal chátrat, až nakonec roku 1740 úplně zanikl. (M. Kořínek, 1999)

A tím už se pomalu blížíme do doby, kdy v Evropě vznikají nová zařízení pro chov zvířat, a to takové zoologické zahrady, jak je známe dnes. Mnozí cestovatelé i v této době dováželi mnoho nových druhů, které spatřili na svých výpravách. Některé druhy divokých zvířat jsou loveny pro výrobu vycpanin a pro muzejní sbírky. Bylo ale také mnoho majitelů, kteří ve své soukromé sbírce vlastnili mnoho takových zvířat, a později byly tyto zvířata dováženy do vznikajících zoologických zahrad. (I. Klika, 2005)

4.1 Stručný přehled zoologických zahrad v České republice

Tuto kapitolu jsem věnovala přehledu zoologických zahrad v České republice. Ke každé z nich jsem uvedla internetovou adresu a stručně jsem nastínila jejich historii, podobu areálu a také to, co mohou návštěvníci v zoologické zahradě vidět.

Zoologické zahrady v Čechách

- Zoologická zahrada Děčín - <http://www.zoodecin.cz/new/cz/>
- Zoologická zahrada Dvůr Králové - <http://www.zoodvurkralove.cz/cs/>
- Zoologická zahrada Chleby - <http://www.zoochleby.cz/>
- Zoologická zahrada Jihlava - <http://www.zoojihlava.cz/>
- Zoologická zahrada Liberec - <http://www.zooliberec.cz/cz>
- Zoologická zahrada Ohrada - http://www.zoo-ohrada.cz/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=15&Itemid=451

- Zoologická a botanická zahrada Plzeň - <http://www.zooplzen.cz/>
- Zoologická zahrada Praha - <http://www.zoopraha.cz/cs/>
- Zoologická zahrada Ústí nad Labem - <http://www.zoousti.cz/>

Zoologické zahrady ve Slezsku

- Zoologická zahrada Ostrava - <http://www.zoo-ostrava.cz/>

Zoologické zahrady na Moravě

- Zoologická zahrada Brno - <http://www.zoobrno.cz/>
- Zoologická zahrada Hodonín - <http://www.zoo-hodonin.cz/>
- Zoo Park Vyškov - <http://www.zoo-vyskov.cz/>
- Zoologická zahrada Zlín – Lešná - <http://www.zoozlin.eu/>
- Zoologická zahrada Olomouc - <http://zoo-olomouc.cz/app/uvod/1>

Zoologické zahrady v Čechách

- **Zoologická zahrada Děčín**

Děčínskou zoologickou zahradu návštěvníci nelezou na vrcholu Pastýřské stěny. Poprvé byla zahrada pro veřejnost otevřena roku 1949. Tehdy zde bylo okolo padesáti druhů zvířat. V této době se začaly objevovat i vzácnější druhy zvířat a počet zde chovaných zvířat stále stoupal až do dnešní doby.

V zoologické zahradě můžeme najít pavilon Ptačí dům, Rajské ostrovy a další zajímavé expozice. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická zahrada Dvůr Králové**

Tato zoologická zahrada patří k těm velkým zoologickým zahradám, které můžeme v naší zemi spatřit. Poprvé byla otevřena v roce 1946 a tenkrát měla jen desetinu své dosavadní rozlohy. Z počátku zde byly chovány evropské druhy zvířat a až na konci padesátých let zde mohli návštěvníci spatřit terária, pavilony šelem

a také pavilon slonů. Později se zoo začala specializovat na africká zvířata, z Afriky bylo do zoo přivezeno mnoho nových druhů.

Můžeme zde nalézt mnoho pavilonů a venkovních expozic, najdeme zde výběhy kopytníků, ke kterým se návštěvníci dostanou buď pěšky nebo vyhlídkovým vláčkem. Dále se zde nachází Pavilon šelem, Vodní světy, Ptačí svět, Africká savana, Pavilon lvíčků, pro okapi, hrošíků, primátů, surikat nebo lvů. Návštěvníci zde samozřejmě najdou i mnoho dalších zajímavých expozic. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická zahrada Chleby**

Jedná se o poměrně mladou zoologickou zahradu, která byla založena v roce 1997. Je členem Euroasijské regionální asociace zoo a akvárií, ke které se zoo přidala v roce 2004. Stále přibývají další a další nové expozice a zvyšuje se také počet zde chovaných zvířat. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická zahrada Jihlava**

Tato zoologická zahrada začala vznikat v roce 1957, kdy zde byl díky přírodovědným nadšencům zřízen zookoutek. Nejdříve zde mohli návštěvníci shlédnout voliéru ptáků, později medvědinec nebo ohrady pro kopytníky. Později zde byly vystavěny pavilony šelem a opic.

Až v roce 1982 získal zookoutek status zoologické zahrady. Začaly se zde objevovat nové panely, příkopy i nové pavilony.

V současné době zde mohou návštěvníci vidět pavilony šelem, amazonský pavilon nebo exotarium. Dále zde mohou shlédnout mnoho dalších zajímavých expozic, jako je Africká vesnice Matongo nebo Ostrovy lemurů rudočelých. (<http://www.zoojihlava.cz/index.php?menu=26>)

- **Zoologická zahrada Liberec**

Tato zoologická zahrada je rozdělena na horní a spodní část, ve spodní části mohou návštěvníci nalézt jezírko s vodním ptactvem. Naopak v horní části mohou návštěvníci spatřit výběhy kopytníků, dále pavilony žiraf a slonů.

O první expozici zvířat můžeme hovořit již v roce 1904, kdy mohli návštěvníci shlédnout voliéru ptáků. Až po první světové válce v roce 1919 byla otevřena zoologická zahrada. Ta ale fungovala spíše jako zvěřinec. Velkých oprav se zoologická zahrada dočkala až po druhé světové válce.

V zoologické zahradě mohou návštěvníci shlédnout pavilony šelem, slonů, tropický, opic, šelem a mnoho dalšího. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická zahrada Ohrada**

Zoologická zahrada se nachází na břehu Munického rybníka, blízko k zámku Hluboká nad Vltavou.

Tato zoologická zahrada byla poprvé pro veřejnost otevřena v roce 1939 a návštěvníci zde mohli vidět ptačí voliéry a terária. Během druhé světové války byl další rozvoj zoologické zahrady mírně pozastaven. A až na konci 50. let vývoj opět pokračoval. V roce 1982 byly nově otevřeny výběhy pro vodní ptactvo a kopytníky. V posledních několika letech dochází k rozvoji zadní části zoo. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická a botanická zahrada Plzeň**

V Plzni byla zoologická zahrada již od roku 1926, která se nacházela u řeky Radbuzy v bývalé vojenské plovárně. V roce 1963 byla přestěhována do lokality, kde ji najdeme i dnes. V osmdesátých letech se spojila s botanickou zahradou. Od pozdějších let prochází zoologická zahrada neustálým rozvojem, kdy vzniká mnoho nových expozic a nové pavilony.

Návštěvníci mohou v zoologické zahradě narazit například na pavilon Austrálie, Noční svět Afriky, Pavilon tropů a mnoho dalších. (<http://www.zooplzen.cz/informace/historie.php>)

- **Zoologická zahrada Praha**

Poprvé se o založení zoologické zahrady v Praze začalo hovořit již na konci 19. století. Ale až ve dvacátém století se začalo s výstavbou zoologické zahrady v pražské Troji. Zoologická zahrada byla pro veřejnost otevřena až ve třicátých letech dvacátého století. Mezi první obyvatele tehdy vznikající zoologické zahrady patřil slon Baby, lvice Šárka, tygři a koně Převalského.

Mezi první vznikající stavby byl výběh pro vlky, který mohou návštěvníci vidět dodnes. Už v něm však nežijí vlci, ale pandy červené. Později začalo vznikat mnoho dalších nových pavilonů pro zvířata.

Zoologickou zahradu velmi výrazně ovlivnila povodeň v roce 2002. Po povodni probíhaly značné rekonstrukce a změnila se dolní část areálu. V nejbližší době má prý vzniknout rekonstruovaný lachtaný areál a mnoho dalšího.

Návštěvníci se při návštěvě mohou projít pavilonem tučňáků, savců, gaviálů, želv, goril, kočkovitých šelem a ještě zde naleznou mnoho dalších zajímavých expozic. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická zahrada Ústí nad Labem**

Tuto zoologickou zahradu mohou návštěvníci najít na svahu Mariánské skály. A teď trochu k historii této zoologické zahrady. Na počátku dvacátého století vznikla na území dnešní zoo ptačí rezervace se srnčí oborou. Poprvé byl park zpřístupněn veřejnosti v roce 1914. A až po 2. světové válce se tento stávající park proměnil na zoologickou zahradu. A postupně se zoologická zahrada začala rozrůstat až do dnešní podoby.

I v dnešní době zde stále probíhají různé rekonstrukce pavilonů. (M. Fokt, 2008)

Zoologické zahrady ve Slezsku

- **Ostravská zoologická zahrada**

Vznik zoo v Ostravě sahá již do roku 1948 a úzce souvisí s hornickou prací v oblasti dolů Zárubek a Alexander, kdy se začal budovat tzv. Hornický sad v Ostravě – Kunčičkách. Ve vzniklém přírodním parku bylo v roce 1949 na podnět Bohumila Vítka odsouhlaseno zřídit zoozahradu. (<http://www.zoo-ostrava.cz/cz/zakladni-informace-o-zoo/historie/>)

Později byla započata stavba zoo tam, kde ji najdeme i dnes, a to v lokalitě Stromovka Slezské Ostravy. A v roce 1960 byla oficiálně otevřena pro širokou veřejnost. Jako první zde veřejnost mohla shlédnout pavilon šelem, slonů a volný výběh pro šimpanze. V dalších letech se potom pokračovalo s výstavbou zoologické zahrady až do dnešní podoby. (Fokt 2008)

Zoologické zahrady na Moravě

- **Zoologická zahrada Brno**

Brněnská zoologická zahrada byla poprvé pro veřejnost otevřena roku 1953. Jako první se začalo s výstavbou větších pavilonů (pro opice, plazi a také lachtaní bazén), dále se pokračovalo s pavilonem pro exotické ptactvo.

Areál zoologické zahrady se nachází na Mniší hoře. Je zde členitý povrch, takže dává příležitost k výstavbě expozic, jak se svahu, tak v rovinnatějších částech zahrady. (Fokt 2008)

V areálu můžeme najít pavilony se zvířaty, jako jsou Tygří skály, pavilony opic a exotických ptáků a tropické království. Zoologická zahrada také provozuje v centru Brna stálou akvarijní expozici. (Fokt 2008)

- **Zoologická zahrada v Hodoníně**

Jako další zoologickou zahradu jsem si vybrala Zoo Hodonín, která se nachází na jihu Moravy.

Opět trochu historie. Hodonínská zahrada patří v rámci Unie českých a slovenských zoo k nejmladším zoologickým zahradám. Samotné zoologické zahradě předcházela zookoutek, který byl oficiálně otevřen v září roku 1977. Později získal statut zooparku a nakonec se v roce 1992 proměnil v zoologickou zahradu. (<http://www.zoo-hodonin.cz/zoologicka-zahrada/historie-nasi-zoo/>)

V současné době zde najdeme pavilon primátů s terárii, pavilon s akvárii, pavilon ptáků a šelem. Mezi zajímavé expozice patří výběhy velkých zvířat, zadní výběhy kopytníků a kolekce šelem. (M. Fokt, 2008)

- **Zoopark Vyškov**

Samotnému zooparku předcházela v roce 1965 vznik zookoutku, který se od vzniku až do dnešní doby specializuje na domácí a exotická zvířata (M. Fokt, 2008). Pro zoopark byl kritický rok 1990, kdy se rozhodovalo, zda bude fungovat i nadále, nebo bude úplně zrušen. Vyhrála druhá varianta, a tak se tento rok datuje, jako vznik novodobé zoologické zahrady. V dalších letech potom pokračovala rekonstrukce zoo a od roku 1996 našla zvířata svůj nový domov ve srubových stájích. O deset let později vznikly velké výběhy pro zvířata, která obývají Afriku, Asii a Jižní Ameriku. (<http://www.zoo-vyskov.cz/historie/od-historie-k-dnesku/>)

Mezi zajímavé atrakce zoologické zahrady patří hlavně Dvoreček naší babičky, který je pojat jako selský dvůr, kde mohou návštěvníci přijít do styku s domácími zvířaty. Další obrovskou atrakcí byla výstavba DinoParku. Zde návštěvníci najdou prehistorická zvířata v životní velikosti, která jsou ozvučena a některé z nich se i pohybují. (<http://www.zoo-vyskov.cz/historie/od-historie-k-dnesku/>)

- **Zoologická zahrada ve Zlíně – Lešné**

Samotnému vzniku zoologické zahrady předcházela vznik lešenského zámku, kde zdejší majitel započal chov bažantů. Později se zde kromě bažantů začali chovat také belgické koně. V roce 1900 bude tehdejší majitel, hrabě Josef Seilern, přírodopisné muzeum. Byl zde zaveden chov exotických ptáků, pobývali zde jeleni, drobné antilopy, jeřábi nebo běžci emu. Ve sklenících se nacházeli exotičtí ptáci, hlavně andulky, snovači a pěnkavy. Události tomu bohužel nepřály a rozvoj soukromé zoo zastavila smrt majitele a válečné události. (<http://zoo.inext.cz/cz/vse-o-zoo/historie.html>)

Oficiálně byly dveře této zoologické zahrady otevřeny pro veřejnost roku 1948. Větší rozvoj zoo začal až od 60. let, kdy zde byly postaveny pavilony primátů a šelem a v pozdějších letech vývoj zoo dále pokračoval. V současnosti zde přibýlo mnoho zajímavých expozic, jako je pavilon slonů a tropické haly Yucatan. (M. Fokt, 2008)

- **Zoologická zahrada Olomouc**

Tuto zoologickou zahradu nebudu zde více popisovat, jejímu vzniku, vývoji a historii je věnována celá následující kapitola.

5 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku u Olomouce

V této kapitole se Vám pokusím přiblížit olomouckou zoologickou zahradu, která se nachází na Svatém Kopečku u Olomouce. Zvláště pak její historii, jak se vyvíjela v průběhu let, jaké pavilony přibývaly postupem času v zoologické zahradě.

5.1 Vznik zoologické zahrady na Svatém Kopečku u Olomouce

Na počátku 50. let se přišlo s nápadem založit zoo v Olomouci, a tak byl ve Smetanových sadech v těchto letech založen provizorní zookoutek. Byli zde chováni jeleni, srnci, ptáci, a to především andulky, pávy a bažanti. O tento zookoutek byl velký zájem, a proto se začalo uvažovat o zřízení olomoucké zoologické zahrady. Jako první padl návrh zřídit zoo v okolí hejčínského cukrovaru, později bylo vybráno bývalé panství kláštera Hradištského na Kopečku. Nakonec byla zoo zřízena kousek od obce Samotišky, v oblasti s jehličnatými a borovými lesy, které chovaným zvířatům velmi připomínají jejich přirozené prostředí. (M. Kořínek, 2006)

A tak se začalo se samotnou stavbou zoo. Bylo pozváno mnoho odborníků, také byli najmuti brigádníci, aby spolupracovali na vybudování zahrady. Výstavba byla naplánována do několika etap, nejprve bylo potřeba upravit stávající příjezdové cesty a zajištění vody pro zoologickou zahradu. Během několika dnů byly tedy vybudovány dvě cesty a dále se začínalo s výstavbou objektů a ubikací pro zvířata, pokračovalo se s výstavbou rybníku pro vodní ptactvo, úpravou stávajících hospodářských budov a oplocení celého areálu nově vznikající zoologické zahrady. V roce 1954 se začalo se stavbou jedenácti voliér pro ptactvo, z nichž tři můžeme v zoo nalézt dodnes a během dalších tří let se pracovalo na dokončení stavby zoologické zahrady. (Pro zajímavost, jako prvním obyvatelem zoologické zahrady byl srnec (viz. obr. č. 1), který byl dovezen jednatelem Dr. Strnadem ze Zoologické zahrady nitranského kraje.)

Obr. č. 1: Srnec, první obyvatel zoo – leden 1955 (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/34/historie-50-leta>)

Nejprve byla zahrada přijímána s nedůvěrou obyvatel, hlavním důvodem bylo její umístění daleko od centra Olomouce, ale také proto, že takto chovaná zvířata jim připadala jako týrána. Nakonec byly pořádány různé besedy, aby se lidé seznámili s takto chovanými zvířaty a hlavně proto, aby skončily spekulace o jejich „týraní“.

Nakonec byla zoologická zahrada pro veřejnost poprvé otevřena 3. června 1956. Prvním ředitelem této zahrady byl jmenován RNDr. Václav Roubíček. Během prvního roku navštívilo zoologickou zahradu 56 203 návštěvníků a tehdy stál lístek pouze 1 Kčs. V této nově vzniklé zoo mohli návštěvníci vidět hlavně zvířata evropská – mezi první obyvatele patřili např. jelen karpatský, srnec, vlk, několik mývalů, lišky, také různé druhy ptactva a až později se rozšířil počet druhů chovaných zvířat. Až na konci padesátých let mohli návštěvníci spatřit i několik „nových“ exotických druhů zvířat – jako např. paviána pláštíkového, kakadu růžového nebo velblouda dvouhrbého. Zde se také podařilo chovatelům v zoo rozmnožit několik druhů zde žijící fauny a tak se mohla zoologická zahrada rozrůstat o další počty zvířat. (M. Kořínek, 2006)

Konec padesátých let byl pro zoologickou zahradu velmi nelehký, a tak po pouhých třech letech fungování zahrady hrozilo, že bude muset být úplně zavřena. To vše vyplývalo z prověrky, kterou zde vykonávali odborní pracovníci, jako několik důvodů stanovili např.: její vzdálenost od Olomouce, malý počet zvířat, málo exotických a zajímavých zvířat, ale také málo finančních prostředků na provoz zoo a malá návštěvnost. (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/34/historie-50-leta>)

To se ale nestalo, a tak se zoologická zahrada mohla těšit jejímu dalšímu rozšiřování.

5.2 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v 60. letech 20. století

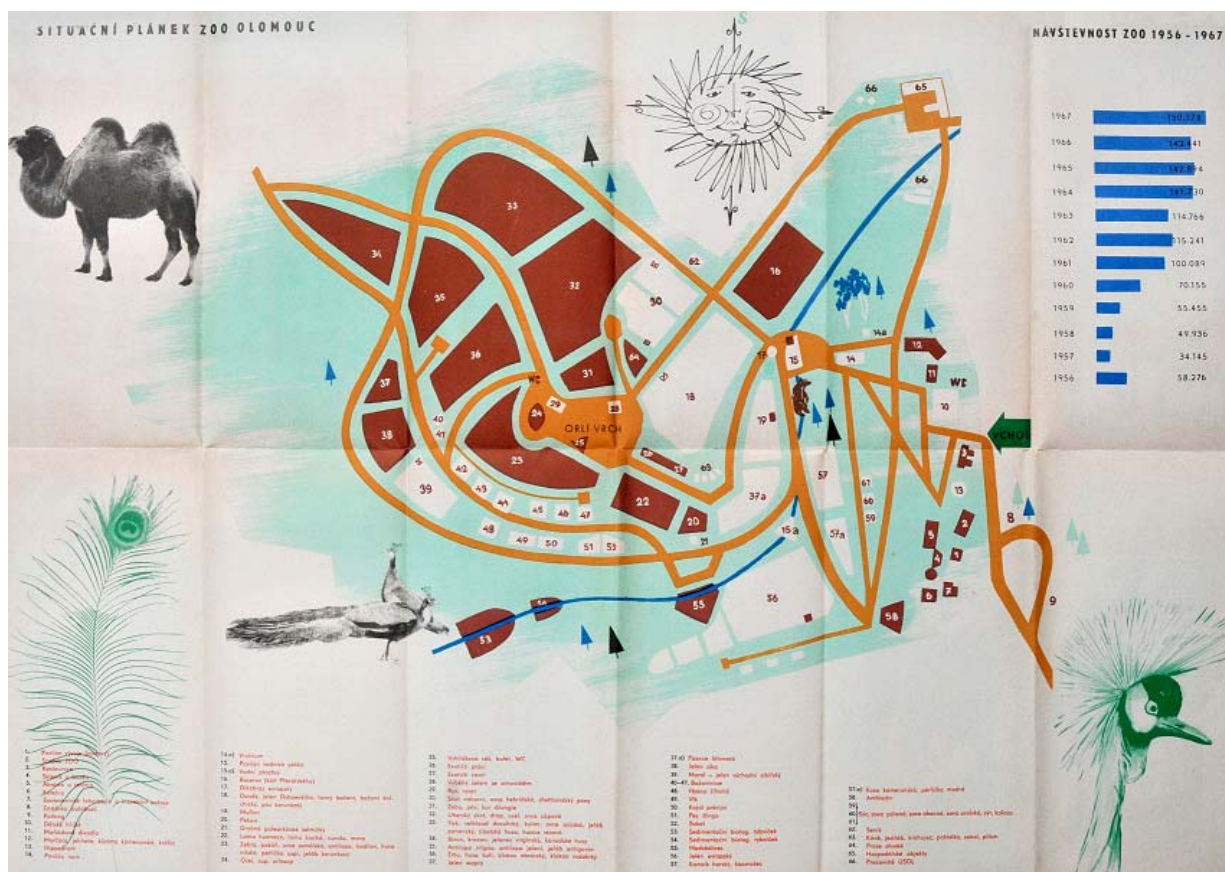
Návštěvnost stále stoupala a během roku překročila sto tisíc návštěvníků. Byly také přestavovány některé přístřešky pro zvířata, z nichž pár zde najdeme dodnes. Vznikaly nové výběhy a zároveň byly rozšiřovány ty stávající. Dále zde vznikalo zařízení na rozvod elektrické energie a vody, byly postaveny sklady, garáže a nové dílny, které byly potřeba pro stále se rozvíjející a rozrůstající provoz zoologické zahrady. Kvůli snížení počtu zoologických zahrad se i ta olomoucká opět potýkala s tím, že by mohla být převedena na zookoutek, ale nakonec se tak nestalo.

Kromě evropské fauny, která zde měla hojné zastoupení, přibývala i zvířata exotického původu. Stoupal také počet odchovaných zvířat, velký zájem byl o odchovaná mláďata psů dingo, vlky, opice a medvědů. (M. Kořínek, 2006)

V některých materiálech z této doby se píše, že zde v roce 1961 pracoval zájmový kroužek a později v druhé polovině 60. let zde byly už dva zájmové kroužky. Velkou atrakcí této doby byla od roku 1963 dětská jízdárna. Začaly zde být organizovány různé besedy a přednášky, kde byly promítány krátké filmy.

V této době začaly být propagovány různé plakáty, které měly do zoologické zahrady přilákat návštěvníky a v druhé polovině 60. let začal být vydáván průvodce i mapkou zoo (viz. obr. č. 2, příloha č. 7), a to k 10. výročí vzniku zahrady. (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/35/historie-60-leta>)

Na tomto obrázku můžeme vidět, jak se olomoucká zahrada rozrůstala a také jak stoupal počet návštěvníků v tehdejší době.

Obr. č. 2: Situační plánec zoo Olomouc (<http://zoo-olomouc.cz/img/propagace/60-leta-13.jpg>)

A zde můžeme srovnat tehdejší zoo s tou, kterou známe dnes. Podle této mapky a podoby dnešní zoologické zahrady, může zjistit, že se toho moc nezměnilo. Některé lesní cesty zde zůstaly i dodnes, jiné jsou již dávnou minulostí. Také mnoho budov, které zde byly v těchto letech vystavěny jsou již dávnou minulostí. Z těch, které zůstaly můžeme jmenovat např. pavilon opic (ten, ale prošel několika úpravami) nebo výběh pro dikobrazy, který je zcela původní. (M. Kořínek, 2006)

Nemá však smysl zde popisovat všechny změny, ale kdo by měl zájem, určitě vřele doporučuji knihu Milana Kořínka – ZOO Olomouc včera a dnes, ten popisuje změny, kterými zoo za ta léta prošla.

5.3 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v letech 1970 až 1979

V této době opět hojně stoupal počet návštěvníků zoologické zahrady, koncem 70. let byla návštěvnost již přes 200 000 návštěvníků. V této době byla zoologická

zahrada a její expozice rozšířena téměř do stávající podoby, jak ji známe dnes. Dále se pracovalo na dokončení a rozšíření mnohých staveb. Také byly postaveny stavby nové, které byly v naší republice unikátem, patří sem například vyhlídková věž, obří voliéra pro dravce, zimoviště pro africkou zvěř a mnohé další. Většinu z nich najdeme v zoo i dnes a jsou také dodnes využívány.

Také se velmi rozšiřoval počet chovaných druhů zvířat (řada pracovníků musela projít kurzem pro chovatele exotických zvířat, a získala tím výuční list právě v tomto oboru – tím došlo také ke zkvalitnění péče o tato zvířata). Kromě běžné evropské fauny zde mohli návštěvníci nalézt i vzácné druhy afrických kopytníků a jiných druhů z dovozu Ing. Josefa Vágnera, CSc.. Za nejvzácnější přírůstek v zoologické zahradě na Svatém Kopečku byl přimorožec jihoafrický, který se stal logem naší zoo (viz. obr. č. 3), a který je i když v pozměněné podobě naším logem dodnes. (M. Kořínek, 2006)

Obr. č. 3: Plakát z roku 1975 – výtvarník Baksa (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/36/historie-70-leta>)

Při výpravách do Afriky bylo do Evropy dovezeno mnoho zvířecích druhů. V této době byl ale dovoz zvířat ze západních zemí velmi složitý, a to hlavně kvůli nedostatku západní měny, o kterou se vždy muselo žádat nadřízené orgány. Zvířata byla v této době velmi drahá.

Na konci 70. let se zoologické zahradě naskytli nové možnosti v chovu kočkovitých šelem, zejména potom levhartů černých. Za zmínku stojí také odchovy rysů sibiřských, jaguárů amerických, vlků, psů dingo a mnoho dalších.

V těchto letech postihla zoo velmi vážná nákaza sněti slezinné neboli atraxu. Ta se do zoologické zahrady dostala se závadným masem. Uhynulo na ni celkem 6 zvířat a nakaženi byli 2 pracovníci, kteří se zvěří manipulovali. Z tohoto důvodu musela být

na delší dobu zoologická zahrada uzavřena pro veřejnost. (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/36/historie-70-leta>)

Kromě samotného rozšiřování zoologické zahrady, začala být také velmi zkvalitňována její propagace (vzniká mnoho nových plakátů, průvodců s mapkou, pohlednice nebo skládačky). Začal zde pracovat Klub mladých přátel ZOO, který více méně pracuje i dnes. Začíná zde pracovat kroužek chovatelů holubů. V zahradě byly pořádány různé přírodovědné soutěže. (M. Kořínek, 2006)

5.4 Historie olomoucké zoologické zahrady v letech 1980 až 1989

Opět se pokračovalo s dostavbou areálu, mezi které patřila stavba rybníku pro vodní ptáky a stavba hlavního vchodu do zoologické zahrady, dále se pokračovalo s drobnějšími stavbami a opravami. V této době přesáhla částka na stavby 10 000 000 Kčs. Stále vzrůstala návštěvnost, v této době byla zoo rozdělena na dvě části. Na horní, kde byly chovány zvířata z Afriky a exotická zvířata a na spodní část, kde byla převážně evropská fauna. Opět se rozrůstá počet chovaných druhů zvířat. Mezi významné odchovy v této době patří odchov žirafy Rothschildovy, přimorožce jihoafrického, antilopy skákavé a mnoho jiných.

V těchto letech spolupracuje zahrada s Českým svazem chovatelů a pravidelně vystavuje cizokrajné ptáky. I naše zoologická zahrada přispívá svými exponáty na tuto výstavu. Na počátku 80. let je podepsána dohoda o spolupráci při záchraně dravců a sov. Tato dohoda je začátkem založení chovné stanice přímo v naší zoo. (M. Kořínek, 2006)

Bohužel i v 80. letech se v zoo opět objevují vážné onemocnění zvířete. Jedná se o onemocnění papoušku – Pachecova choroba¹, a také je zjištěna vzteklina u lišky obecné, která se dostala do výběhu vlků, a kvůli které museli být tři vlci utraceni, také musel být utracen pes dingo. Opět dochází k uzavření zoologické zahrady pro veřejnost. (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/37/historie-80-leta>)

Zoo se začala věnovat vzdělávací činnosti pro mimoškolní výuku biologie, ale také pro širokou veřejnost, kdy došlo k vybudování naučných tabulí u jednotlivých

¹ Pachecova choroba = virový zánět jater papoušků.

zvířat a také byly obnoveny panely s odbornou tematikou, které byly rozmístěny po celém areálu zahrady. Počátkem 80. let byl zprovozněn informační systém, který návštěvníky naváděl při trase po zoologické zahradě. Zoologická zahrada také umožnila školám vstup zdarma, a to v rámci výuky předmětů biologie. A od roku 1987 zde probíhal příměstský přírodovědný tábor. (M. Kořínek, 2006)

I v této době zde můžeme nalézt mnoho nových propagačních materiálů.

5.5 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v letech 1990 až 1999

Po otevření hranic se západní Evropou bylo možné rozšířit druhy chovaných zvířat v zoologické zahradě. V devadesátých letech zde bylo možné spatřit mnoho zvířecích druhů, které se v zoologických zahradách neobjevovaly tak často. Mezi ně patří například lvíček zlatý, kaloň zlatý, fosa, gepard štíhlý, bongo nebo korovec jedovatý.

Zoologická zahrada se v této době zapojila do programu *Evropské záchovné programy*² díky kterým získala mnoho zvířat. Zahrada se stále rozšiřovala a vznikalo mnoho nových expozic, jako například vznik prvního korálového akvária, kde se objevil jako první druh žraloka. Unikátem byl odchov žirafích dvojčat, které se podařilo odchovat až do jejich dospělosti. A tak počet druhů zvířat chovaných v zoo stále narůstal. (M. Kořínek 2006)

V roce 1990 byla zoologická zahrada zapojena do programu *Unie českých a slovenských zoo*³ a v roce 1995 se stala zoologická zahrada členem *Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií*⁴. Od roku 1994 jsou Občanským sdružením Českých ZOO pořádány různé soutěže v chovatelské práci, a i naše zoologická zahrada se jich pravidelně účastní. V této soutěži již získala řadu ocenění. V zoologické zahradě byla v roce 1992 založena stanice pro handicapovaná zvířata, kvůli záchraně poraněných zvířat.

² Evropské záchovné programy (EEP) – jedná se o programy pro jednotlivé druhy zvířat, které řídí koordinátor a spolupracuje se zoologickými zahradami a doporučuje metodiku jejich chovu.

³ Unie českých a slovenských zoo (UCSZ) – unie je garantem všech členských zoologických zahrad.

⁴ Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) – podporuje mezinárodní spolupráci v oblasti záchrany volně žijících druhů zvířat.

Koncem 80. let a na počátku let 90. narůstaly krádeže chovaných zvířat, kromě želv, papoušku a jiného exotického ptactva, bylo v květnu roku 1991 odcizeno mládě levharta černého. Pravděpodobně šlo o pachatele, který se v zoologické zahradě dobře vyznal. Nakonec se na policii přihlásilo několik svědků, kteří mládě viděli a v srpnu levharta vrátil nový majitel. Ten ho prý koupil i se zfalšovanými doklady na trhu za 6 000 Kčs. (M. Kořínek, 2006)

Devadesátá léta byla v zoologické zahradě ve znamení oprav. Kvůli vichřici, která se přes zoologickou zahradu prohnala bylo potřeba opravit střechu na zimovišti pro africká zvířata, odklidit popadané stromy a opravit oplocení areálu. Také zde bylo vybudováno několik nových expozic pro zvířata – mezi ty nejznámější patří pavilon žiraf (viz. obr. č. 4) a voliéra „bábovka“ (viz. obr. č. 5). Dále modernizace pavilonu opic a stavba nových výběhů pro kočkovité šelmy. Později ještě přibyl pavilon pro netopýry. (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/38/historie-90-leta>)

Obr. č. 4: Pavilon žiraf

Obr. č. 5: Voliéra „bábovka“

V této době se hodně zvýšila propagace zoologické zahrady. Začaly ji navštěvovat známé osobnosti, které se staly kmotry nebo sponzory některých zvířat. Byly zde pořádány různé akce pro děti. Opět bylo vydáno několik nových plakátů, průvodců a pohlednic zoologické zahrady. V roce 1996 se zoo přidala do *Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad*⁵. (M. Kořínek, 2006)

⁵ Mezinárodní asociace vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad (IZE) – jejíž účelem bylo vytvořit možnost setkávání odborných pracovníků a výměna jejich zkušeností. Organizuje vzdělávací programy a propagaci zoologických zahrad. (http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/55/mezinarodni_organizace)

5.6 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku po roce 2000

V této době se opět pokračovalo s výstavbou a přestavbou některých, již známých atrakcí, mezi které například patřila přestavba prostorů v pavilonu pro šelmy, a také výstavba velkého akvária. Byl také nově otevřen výběh pro makaky červenolící, mezi kterými se návštěvními mohou volně procházet (samozřejmě po vyznačených stezkách). V roce 2001 byla zoo začleněna do asociace *Světová asociace zoologických zahrad a akvárií*⁶. Opět zde byly zaznamenány úspěchy v chovatelské činnosti, za které získala olomoucká zoologická zahrada mnoho ocenění. (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/39/historie-po-roce-2000>)

Na počátku tisíciletí byla v zoologické zahradě zjištěna aviární tuberkulóza a tak na několik let přestali být chováni ptáci ve voliére „bábovka“.

I v těchto letech se zoologická zahrada zúčastnila mnoha soutěží a i z nich si opět přivezla několik ocenění. Zde zmíním jen některé, jako např. druhé místo za odchov dhoula a třetí za odchov žralůčků perských.

Zoologická zahrada byla stále více a více propagována a po roce 2000 vycházel každoročně nový průvodce i s mapou, byly vydávány nové samolepky, plakáty, leporela a mnoho dalších. V zoologické zahradě byly instalovány nové naučné panely – žirafy, lvi, vývoj primátů (viz. obr. č. 6).

Zoologická zahrada oslavila v roce 2006 padesáté výročí od prvního otevření zoologické zahrady pro veřejnost. K tomuto výročí byla vydána kniha od Milana Koříneka *ZOO Olomouc včera a dnes*, ve které se čtenáři dozvědí vše, co je spojeno s historií zahrady, ale nejen to. Kniha je obohacena o mnoho fotografií z doby minulé, ale i současné. Čtenář zde najde plánky zoo, plakáty a různé propagační materiály, jak z minulých let, tak i ze současnosti. Na posledních několika stránkách najdou procházku po zoologické zahradě v roce 2006, kde je vyznačená trasa, jak by si zoologickou zahradu procházeli a stručný popis expozic, které se zde nachází. (M. Kořínek, 2006)

⁶ Světová asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA) – byla založena za účelem spolupráce mezi zoologickými zahradami a to v oblasti chovu zvířat a ochrany životního prostředí. (http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/55/mezinarodni_organizace)

Kniha je velmi pěkná, obohacena o mnoho pěkných fotografií. Také jsem se dozvěděla mnoho nových informací, které jsem dříve neznala. Také knižní procházka se autorovi povedla, ale vřele doporučuji návštěvu samotné zoologické zahrady, je to nezapomenutelný zážitek, jak pro děti, tak i pro jejich rodiče.

Obr. č. 6: Vývoj primátů.

5.7 Zoologická zahrada na Svatém Kopečku v letech 2007 až po současnost

V roce 2007 stoupl počet návštěvníků v olomoucké zoologické zahradě o několik tisíců. Také byl zaznamenán větší počet čtyřnohých mazlíčků, kteří zoologickou zahradu navštívili spolu se svými páníčky.

Hned 1. ledna 2007 se zoo na Svatém Kopečku u Olomouce dočkala nového přírůstku, a to šesti mláďat koz kamerunských. Byla to dobrá zpráva hlavně pro děti, protože ty si mohou při návštěvě zoologické zahrady za kozami vlézt, hrát si s nimi, krmit je granulemi, které se kupují u vstupu do zoo a nebo si je mohou třeba pohladit.

V zoo jsme mohli vidět několik nových přírůstků – jako např. tři mláďata bílých kanadských vlků, mláďata levhartů mandžuských, čtyřčata gepardů a v květnu přibyl rejnok Siba skvrnitá.

V tomto roce začala zoologická zahrada s rekonstrukcí cesty, která vede k pavilonu netopýrů, rodiče s dětmi se mohli po zahradě projet vláčkem a také mohli v letních dnech shlédnout komentované krmení zvířat – žiraf, medvědů malajských, žraloků a rejnoka.

V roce 2008 poklesla návštěvnost zoologické zahrady, pravděpodobně kvůli nově budované kanalizaci a s tím spojená špatná dostupnost k zoologické zahradě.

V téže roce se přes zoologickou zahradu přehnal orkán Ema a ten pracovníkům přidělal mnoho starostí, hlavně s odstraňováním popadaných stromů a opravami některých výběhů zvířat. Kvůli silnému dešti bylo zaplaveno také několik výběhů. Naštěstí se ani pracovníkům a ani zvířatům nic nestalo.

Pro školy a rodiny zoo připravila, stejně jako v minulých letech tzv. „dotykovou zoo“, kde si mohli návštěvníci osahat srst některých zvířat, peří ptáků, mohli shlédnout lebku žirafy a mnoho jiného.

V roce 2008 bylo nově otevřeno lanové centrum Lanáček.

V roce 2009 opět stoupla návštěvnost zoologické zahrady, asi o 20 000 návštěvníků, byl také velký zájem o večerní prohlídky zahrady, která je pěkně nasvícena. S tím souvisí množná i mnoho programů, které měla zoologická zahrada připravena pro své návštěvníky – Den Země, program o Velikonocích apod. Návštěvnost opět stoupala snad i proto, že byla dokončena stavba kanalizace na Svatém Kopečku, a tak se sem návštěvníci mohli snáze dostávat.

Zoologická zahrada představila svým návštěvníkům nové logo (viz. obr. č. 7). Jehož motto zní: „*Mluvíme očima*“, oči jsou vlastně jeden ze smyslů, který nám slouží k pozorování, dívání se, poznávání a také ke komunikaci mezi lidmi a zvířaty. Nové logo vytvořilo olomoucké studio BastArt.cz.

V zoologické zahradě se také konal historicky první svatební obřad. Důvodem pro výběr právě tohoto místa bylo, že se zde manželé poprvé seznámili a tak se chtěli vzít právě zde.

Po rekonstrukci byl opět otevřen Jihoafrický pavilon, kam se vrátili i všichni obyvatelé a také několik nových přírůstků.

Obr. č. 7: Nové logo zoologické zahrady na Svatém Kopečku
([http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/65?articles\[offset\]=10](http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/65?articles[offset]=10))

Zoologická zahrada v roce 2010 opět získala řadu ocenění za expozici a odchov roku od sdružení Česká zoo. Také zde byla pořádána výtvarná soutěž na podporu záchrany evropských šelem.

V červnu tohoto roku byl slavnostně otevřen společný výběh pro medvědy a vlky. Podle pracovníků byl neměl být žádný problém mezi soužitím těchto dvou druhů, protože i ve volné přírodě žijí tato zvířata společně. A i kdyby přece jen došlo k nějakému konfliktu, tak se jen „ukáže“, kdo je tady pánem. Takovýto výběh nemá u nás v republice obdoby, je vlastně unikátem.

Zoo také nově otevřela průchozí výběh klokanů, mezi kterými se mohou návštěvníci volně pohybovat po vyznačené stezce.

V roce 2011 Vám uvedu jen několik zajímavostí. Do olomoucké zoo byl opět přivezen jeden z uprchlíků makaků červenolících. Ten byl odchycen až v Pardubickém kraji pomocí narkotické pušky. Po krátké karanténě bude opičák vrácen zpět ke své skupině, a tak ho návštěvníci budou moci opět shlédnout v naší zoo.

II PRAKTICKÁ ČÁST

6 Projektový den v zoologické zahradě pro děti mladšího školního věku (pro 3. ročník základní školy)

Projektový den by měl být realizován v Zoologické zahradě na Svatém Kopečku u Olomouce. Ve výuce by se žáci k projektu ještě vraceli, ale již ve škole, v rámci výuky přírodovědy a výtvarné výchovy. Tento projekt bude určen pro žáky prvního stupně základní školy, pro 3. ročník.

Hlavním cílem, který budou žáci při realizaci projektu plnit, bude návštěva zoologické zahrady a plnění úkolů, které pro ně budou připraveny na stanovištích při průchodu zoologické zahrady. Za každý splněný úkol vždy obdrží symbol stanoviště a ten si vlepi do plánu, který je bude provázet celým dnem v zoologické zahradě.

Výstupem tohoto projektu by měly být vyplněné pracovní listy (pouze u stanovišť, ve kterých budou žáci pracovní listy vyplňovat), dále například výroba malých kontejnerů, kresba prostředí, ve kterém žijí zvířata v přírodě apod.

Materiální prostředky jsou stanoveny u každého stanoviště jiné, bude vždy záležet na úkolech, které se budou plnit na stanovištích.

Po splnění aktivit s žáky vždy pracovní listy zkontroluji, ohodnotím jejich práci. Pokud bude na stanovišti úkol, aby žáci kreslili na dané téma, tak nám vždy skupina žáků svůj výtvar představit, popíše, co nakreslili apod.

Hned první den žáky seznámí s celým harmonogramem práce, počínaje od návštěvy zoologické zahrady a konče, až u práce, kterou budou plnit již ve škole.

Navržený projekt je rozdělen do tří dnů, kdy první den navštíví zoologickou zahradu na Svatém Kopečku u Olomouce – zde budou plnit různé aktivity na stanovištích. Další dny už bude projekt probíhat ve škole – s žáky se pomocí myšlenkové mapy vrátíme do dne návštěvy zoologické zahrady a budeme na tento den vzpomínat. Poslední den se k projektovému dni vrátíme pouze v hodině výtvarné výchovy, a to kresbou na téma „Návrat do zoo“ – žáci budou malovat, co vše tam viděli, co je zaujalo, co se jim naopak nelíbilo apod.

Žáci budou mít po celou dobu návštěvy zoologické zahrady plánek zoo, který obdrží u prvního stanoviště. Plánek dostane vždy jedna skupina žáků. Na plánu

budou prázdná políčka, do kterých si budou skupinky žáků vlepovat symboly, které obdrží při splnění každého úkolu na daných stanovištích.

6.1 Návštěva zoologické zahrady na Svatém Kopečku

Na první den je naplánována celodenní návštěva zoologické zahrady na Svatém Kopečku u Olomouce. Cílem by měla být procházka po celé zoologické zahradě s plněním různých aktivit na stanovištích. Pro žáky je vypracováno osm stanovišť, které by měly v určitých případech navazovat na přírodovědné nauky na základní škole.

Stanoviště v zoologické zahradě:

- Třídím, třídíš, třídíme!
- Primáti, aneb naši prapraprapra předchůdci!
- Žirafy a jejich krásný pohled na svět
- Pozor! Šelmy!
- Podmořský svět
- Jaké mám paroží?
- Najdi mi moji stopu
- Medvědi a vlci

6.1.1 Třídím, třídíš, třídíme!

Toto stanoviště sice přímo nesouvisí se zoologickou zahradou, ale zařadila jsem ji sem, protože i v naší zoo najdeme kontejnery na třídění odpadu. A proto je jedno stanoviště věnováno environmentální výchově.

Cíl projektu:

Společně si zopakují, co znamená životní prostředí, proč je důležité zachovat dobré životní prostředí. Dále, co už ví o třídění odpadu. Jak probíhá třídění odpadů u nás (druhy kontejnerů). Jestli i oni sami doma odpad s rodiči třídí.

Ve skupinách si žáci vyrobí kontejnery na tříděný odpad.

Společná diskuze o třídění odpadu.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k řešení problému, komunikativní, pracovní, sociální a personální

Výstup projektu: odpovědět na dané otázky, společná diskuze ke třídění odpadu, vytvoření malých kontejnerů na tříděný odpad

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

cedulky pro napsání jmen žáků

papíry s otázkami, psací potřeby, pastelky

krabice od bot, od mléka, plastové láhve apod., barevné papíry (žlutý, červený, zelený, modrý, hnědý, černý, bílý), psací potřeby

Realizace aktivity:

1. Seznámení s žáky – řeknou z jaké jsou školy, kde se škola nachází. Vyrobí se cedulky se jmény, abychom se všichni navzájem poznali.
2. Rozdělí se do skupin – úkolem každé skupiny bude na papír odpovědět na následující otázky.

Co podle vás znamená pojem životní prostředí?

Proč je důležité starat se a zachovávat čisté životní prostředí?

Popiš, co víš o třídění odpadu?

Pokus se napsat, jak třídění odpadu probíhá? Co se stává s tříděným odpadem?

Vzpomeň si na kontejnery, které máte u vašeho domu a popiš, pro jaký odpad je každý z nich určen.

Co se dále děje s roztríděným odpadem? Co se z něj vyrábí?

3. Žáci zůstanou rozdělení ve skupinách a budou mít za úkol z příložených pomůcek vyrobit malé kontejnery ke třídění odpadu – správně je barevně označit, popsat a na každý z nich napsat, co do něj patří a co ne.
4. Žáci budou svým spolužákům prezentovat vyrobené kontejnery.
5. Budeme si povídat o tom, jak žáci odpověděli na otázky. Každou z nich více rozebereme. Můžeme si ukázat obrázky skládky, apod.
6. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Díky této aktivitě mohou žáci lépe pochopit, proč je třídění odpadů tak důležité. Že to není jen kopa odpadků, ale materiál, ze kterého je možné dále vyrábět spoustu potřebných věcí.

Obr. č. 8: Třídím, třídíš, třídíme!

6.1.2 Primáti, aneb naši prapraprapra předchůdci!

Cíl projektu:

Společné opakování o vzniku člověka (diskuze). Kde stojí člověk na stupnici vývoje – ukázka na naučném panelu v zoologické zahradě.

Ukázka několika obrázků člověka – jak se vyvíjela stavba jeho těla, jak vypadala jeho lebka apod.

Vyplnění pracovního listu s názvem - „Primáti a lidé“

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problému, sociální a personální, komunikativní

Výstup projektu: „oprášení“ znalostí o vzniku člověka, vyplnění pracovního listu

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

obrázky vývoje člověka

pracovní listy (viz. příloha č. 1), psací potřeby, pastelky

Realizace aktivity:

1. Nejprve si s žáky ukážeme, kde se nachází člověk na stupnici jeho vývoje. Společně si budeme povídat, jak člověk vznikl, jak se během dlouhých let vyvíjel.
2. Jaké máme společné znaky s primáty – v čem jsme si podobní.
3. Žáci zůstávají rozdělení do stejných skupin, jako při první aktivitě a společně plní úkoly na pracovním listu.
4. Kontrola pracovních listů.
5. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Žáci si při této aktivitě mohou utříbit informace o tom, jak vlastně náš druh – člověk vznikl. Díky pracovním listům se mohou dozvědět mnoho nových informací o opicích, které mohou vidět při návštěvě zoologické zahrady. O jejich životu, původu, o tom, čím se živí, kolika se dožívají let apod.

Obr. č. 9: Vývoj primátů

6.1.3 Žirafy a jejich krásný pohled na svět

Cíl projektu:

Zjistit informace o přirozeném prostředí, kde žirafy žijí, čím se živí, kdo je jejich nepřítel. Další informace o zvířatech, která žijí s žirafami v přírodě.

Ukázka obrázků jejich přirozeného prostředí a dalších druhů zvířat.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problému, sociální a personální, komunikativní

Výstup projektu: kresba přirozeného prostředí žiraf a dalších zvířat

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

obrázky o přirozeném prostředí žiraf a dalších zvířat

psací potřeby, pastelky, velký balící papír

Realizace aktivity:

1. Nejprve si budeme s žáky povídat o prostředí, ve kterém žirafy žijí. Dále o tom, jaké další zvířata zde můžeme nalézt, čím se žirafy živí, jak vypadají a mnoho dalších informací. (viz. příloha č. 2)

2. Žáci se pokusí na velký balící papír namalovat a napsat informace, které jsme si říkali. Mohou se také pokusit nakreslit žirafy v jejich přirozeném prostředí a další zvířata, která s nimi žijí v přírodě.

3. Podíváme se do pavilonu žiraf, abychom zjistili nějaké další informace, ne jen ty, co si budeme povídat.

4. Zhodnocení prací.

5. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Žáci a vlastně i ostatní lidé znají žirafy pouze ze zoologických zahrad (je sice několik šťastlivců, kteří navštívili Afriku, ale není jich mnoho). A proto si myslím, že se žáci mohou dozvědět mnoho nových a zajímavých informací o žirafách.

Obr. č. 10: Pohled na žirafí výběh

6.1.4 Pozor! Šelmy!

Cíl projektu:

Rozšíření vědomostí o těchto divokých zvířatech.

Samostatná práce – vyhledávání informací na informačních tabulkách.

Umět rozeznat, o jaký druh šelmy se jedná.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, komunikativní, sociální a personální

Výstup projektu: vypracování pracovního listu na téma „Pozor! Šelmy!“

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

informační tabulky v zoologické zahradě

pracovní listy, psací potřeby

Realizace aktivity:

1. Nejprve si budeme s žáky povídat o těchto divokých zvířatech, o jejich životě a mnoho jiného.

Čím se šelmy živí?

Jaké je jejich přirozené prostředí – původní domov?

Jak jsou přibližně velcí?

Nějaká zajímavost.

2. Společně si projedeme pavilon šelem. U každého zvířete se zastavíme a řekneme si o něm nějaké informace.

3. Úkolem žáků bude ve skupinách vypracovat pracovní listy. (viz. příloha č. 3)

4. Zhodnocení pracovních listů.
5. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Tato aktivita by mohla žáky bavit, protože k vyplnění pracovních listů budou potřebovat právě pavilon šelem – informační tabule a samotná zvířata. Také se dozví nové informace.

Obr. č. 11: Lev berberský

6.1.5 Podmořský svět

Cíl projektu:

Zopakování toho, co už žáci ví o vodě, o zvířatech, kteří žijí pod mořem apod.

Samostatná práce – malování podmořského světa skrz potápěčské brýle.

Zahrát si jednoduchou aktivitu.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problému, komunikativní, sociální a personální

Výstup projektu: namalovat podmořský svět, aktivita

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

informační tabulky v zoologické zahradě

vodové barvy, papíry A3

Realizace aktivity:

1. Nejprve si budeme s žáky povídat o tom, jak vypadá život pod mořskou hladinou, o tom, co ví o vodě – opakování znalostí z výuky na základní škole.
2. Zadání tématu k malování – podmořský svět. Žáci budou mít za úkol namalovat život pod mořem, tak jako by se dívali skrze potápěčské brýle. Mohou si vzpomenout na dovolenou s rodiči a namalovat to, co viděli pokud se dívali pod hladinu moře.
3. Hra na Rybičky a rybáře.
4. Zhodnocení namalovaných obrázků.
5. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Obr. č. 12: Jedno z akvárií v zoologické zahradě

6.1.6 Jaké mám paroží?

Cíl projektu:

Poznávání paroží u zvířat.

Samostatná práce – pracovní list (viz. příloha č. 4), kde budou žáci přiřazovat paroží ke správnému zvířeti a jiné.

Zahrát si jednoduchou aktivitu (viz. příloha č. 5)

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, komunikativní, sociální a personální

Výstup projektu: vypracování pracovního listu

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

informační tabulky v zoologické zahradě

pracovní listy, psací potřeby, 1 – 3 míče

Realizace aktivity:

1. Nejprve se společně s žáky pokusíme pomocí obrázků nebo informačních tabulí v zoologické zahradě říct nějaké informace o zvířatech s parožím – jeleni, sobi, losi, kozy apod.
2. Rozdání a práce na pracovních listech – budou chodit po zoologické zahradě a přiřazovat zvířata k jejich paroží.
3. Hra Na myslivce a jeleny.
4. Zhodnocení a kontrola pracovních listů.
5. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

6.1.7 Najdi mi mou stopu

V předchozí aktivitě žáci vyhledávali zvířata a přiřazovali jim jejich správné paroží a v této aktivitě budou žáci vyhledávat zvířecí stopy a doplňovat, která patří jakému zvířeti. Nakonec si vyzkouší udělat odlitek stopy zvířete.

Cíl projektu:

Poznávání stop různých druhů zvířat.

Samostatná práce – pracovní list (viz. příloha č. 6), kde budou žáci přiřazovat zvířecí stopy ke zvířatům.

Vyzkoušet si odlévat zvířecí stopy.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problému, sociální a personální

Výstup projektu: vypracování pracovního listu, odlitek zvířecí stopy

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

informační tabulky v zoologické zahradě

pracovní listy, psací potřeby

tvrdý papír, sádra

Realizace aktivity:

1. Nejprve se společně s žáky pokusíme pomocí obrázků nebo informačních tabulí v zoologické zahradě říct, jaké mají zvířata stopy. Pokusíme se společně přiřadit stopy ke zvířatům.

2. Práce na pracovních listech.

3. Odlévání zvířecích stop.
4. Zhodnocení a kontrola pracovních listů.
5. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Tato aktivita by mohla žáky bavit, hlavně proto, že si sami vyzkouší a odnesou domů jeden odlitek stopy nějakého zvířete. Nebo třeba odlitek své vlastní nohy, ruky apod. Ne každý žák má totiž možnost tuto aktivitu provádět. A přiznám se, že i já sama jsem stopy od zvířat odlévala pouze jednou.

6.1.8 Vlci a medvědi

Jako poslední jsem vybrala stanoviště u společného výběhu vlků a medvědů. Tento výběh, jak jsem již psala ve své práci, je v naší republice unikátem. V žádné jiné zoologické zahradě u nás nenajdeme takový společný výběh pro medvědy a vlky. Pro žáky to může být výborná a nová zkušenost, protože uvidí chování těchto zvířat, tak jak se tomu v jejich přirozeném prostředí (nebude to samozřejmě úplně stejné – zoologická zahrada není divočina, ale v určitých rysech se toto soužití může podobat skutečnému).

Cíl projektu:

Více prozkoumat a porozumět společnému životu těchto dvou druhů zvířat.

Samostatná práce – žáci budou pozorovat život zvířat a nakonec vypracují několik poznámek o tom, co viděli.

Zahrát si krátkou a jednoduchou aktivitu.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, komunikativní, pracovní

Výstup projektu: poznámky o sledování života těchto zvířat, odehrát jednoduchou aktivitu

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

informační tabulky v zoologické zahradě

papír, psací potřeby

dřevěná hlava medvěda, několik míčků (nebo šišek)

Realizace aktivity:

1. Nejprve si budeme s žáky povídat o tom, co vědí o medvědech a vlčích.
2. Sami budou sledovat výběh těchto zvířat a pozorovat jejich společný život – poznámky si budou zapisovat na papír.
3. Po sledování si s žáky jejich poznámky přečteme.
4. Zhodnocení a kontrola poznámek.
5. Zahrajeme si jednoduchou aktivitu.
6. Rozdání a lepení symbolů na plánek.

Žáky by tato aktivita mohla bavit, trochu se odreagují od celodenní práce a možná se i zasmějí při aktivitě.

6.2 Co nám dala návštěva zoologické zahrady

V tento den jsme zařadila do projektu tvorbu myšlenkové mapy, která se bude vztahovat k předešlé návštěvě zoologické zahrady.

Cíl projektu:

Společně si povíme informace o myšlenkových mapách. Jak se vytvářejí myšlenkové mapy, co musejí obsahovat

Žákům ukážu, jak vypadá již hotová myšlenková mapa.

Zopakujeme si, co nového jsme se dozvěděli při návštěvě zoologické zahrady nebo naopak, co už jsme znali, ale zapomněli.

Práce ve skupinách – tvorba závěrečné myšlenkové mapy.

Výstava hotové myšlenkové mapy ve třídě.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: k učení, k řešení problému, sociální a personální, pracovní

Výstup projektu: vypracování a prezentace hotové myšlenkové mapy

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty

Materiální prostředky:

velký balící papír, pastelky, fixy, barevné papíry, lepidlo, vodové barvy apod.

fotografie, obrázky, plakáty, informační brožury ze včerejší návštěvy zoologické zahrady

Realizace aktivity:

1. Nejprve si budeme s žáky povídat o tom, co je myšlenková mapa, jak má myšlenková mapa vypadat, co musí obsahovat.
2. V myšlenkách se žáci vrátí do dne návštěvy zoologické zahrady a budou vzpomínat, co vše v zoologické zahradě viděli, co se dozvěděli nového.
3. Nakonec vše zaznačí pomocí barevných fixů do myšlenkové mapy.
4. Po dokončení všech myšlenkových map od všech skupin žáků, bude každá skupina svou mapu prezentovat před třídou.
5. Výstava hotových map po třídě.
6. Hodnocení.

Myšlenková mapa

Jedná se o grafické znázornění určitého tématu. Vychází z jednoho bodu, který se dále rozpracovává. Mohou se zde vyskytovat i různé obrázky, které s daným tématem souvisejí.

Postup tvorby myšlenkové mapy:

- Nejprve napíšeme doprostřed papíru téma – v našem případě Návštěva v zoo (žáci si samozřejmě mohou vymyslet i jiný název, ale musí souviset s návštěvou v zoo).

- Od tohoto hlavního tématu se potom budou odvíjet další nápady – v našem případě to budou stanoviště, na kterých žáci plnili úkoly.

- Je dobré, aby žáci používali barvy, vlepovali do mapy obrázky, které souvisí s daným tématem a stanovištěm nebo, aby sami kreslili obrázky do mapy.

Myslím si, že by mohla být tato aktivita pro žáky velmi zajímavá, naučí se novou metodu práce – tvorba myšlenkové mapy. Zároveň si také zopakují poznatky, které se dozvěděli při návštěvě zoologické zahrady.

6.3 Vzpomínky na návštěvu zoologické zahrady

Na tento den jsem v rámci projektu o zoologické zahradě, zařadila poslední aktivitu, kterou budou žáci plnit také ve škole v rámci dvouhodinového předmětu výtvarné výchovy.

Cíl projektu:

Budeme hovořit o návštěvě v zoo.

Vytvořit vzpomínky na projektový den v zoologické zahradě.

Cílová skupina: žáci mladšího školního věku (3. ročník)

Organizační formy: skupinová práce

Klíčové kompetence: pracovní, sociální a personální, komunikativní

Výstup projektu: hotová výtvarná práce o vzpomínkách na projektový den v zoologické zahradě

Využití mezioborových souvislostí: převážně s přírodovědnými předměty, výtvarnou výchovou

Materiální prostředky:

velký balící papír, vodové barvy, lepidlo

obrázky, fotografie, informační brožury z návštěvy zoologické zahrady

Realizace aktivity:

1. Nejprve si budeme společně povídat o návštěvě zoologické zahrady.
2. Diskuze o tom, co jsme při návštěvě shlédli, o stanovištích a úkolech.
3. Vlastní práce na vzpomínkách ze zoo.
4. Presentace práce před třídou.

5. Zhodnocení práce.

Tímto dnem bych uzavřela celý projekt, který by měl být realizovaný v zoologické zahradě na Svatém Kopečku. Myslím si, že by mohl být tento projekt pro žáky velmi zajímavý, mohou se u něj dozvědět mnoho nových informací nebo si mohou vyzkoušet nové věci. Věci, ke kterým by se možná v jejich běžném životě vůbec nedostali – například odlévání stop zvířat apod.

Závěr

V diplomové práci jsem se zabývala projektovou výukou, jak ji můžeme klasifikovat, dále rolí činitelů ve vzdělávacím procesu. Dále jsem rozebírala současný vzdělávací program v naší zemi, tedy RVP a další velkou kapitolou byla zoologická zahrada na Svatém Kopečku u Olomouce.

V kapitole první jsem se zabývala Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Tento program dnes již užívá většina základních škol. Pokud jej neužívají všechny, tak na něj budou v nejbližší době přecházet. Tento program slouží k tvorbě Školních vzdělávacích programů, které si vytváří každá škola sama.

V další kapitole jsem se zabývala vyučovacími metodami. Zde jsem se pokusila nastínit několik klasifikací vyučovacích metod od různých autorů, jako jsou například Josef Maňák nebo Lubomír Mojžíšek.

V další kapitole jsem se pokusila blíže charakterizovat projektové vyučování, jako jednu z vyučovacích metod. Zabývala jsem se převážně jeho historií, a také, co to je projektové vyučování.

V kapitole čtvrté jsem se pokusila sepsat stručný přehled zoologických zahrad v naší republice. Zde jsem se dozvěděla mnoho nových a zajímavých informací o našich zoologických zahradách.

A poslední kapitola teoretické části je věnována zoologické zahradě na Svatém Kopečku u Olomouce. Přesto, že žiji v Olomouci již od narození, tak jsem se až při psaní této práce dozvěděla mnoho nových informací o olomoucké zoologické zahradě.

Další velkou kapitolou pak byla samotná práce na návrhu praktické části. Zde jsem se pokusila vymyslet několik úkolů, které by žáci a děti mohli plnit při návštěvě naší zoologické zahrady. Praktická část je určena žákům 3. ročníků základních škol. Tuto návštěvu by dále žáci základních škol mohli využít ve výuce. A to formou myšlenkové mapy, kterou by zpracovávali a dále výtvarnou činností na téma návštěva zoologické zahrady. Myslím si, že by žáky tyto úkoly bavily, dozvěděli by se mnoho nového.

Seznam použité literatury

- COUFALOVÁ, J. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. 135 s. ISBN 80-7168-958-0
- DOBRORUKA, Z. *Zoologické zahrady*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 203 s. ISBN 80-04-21177-1
- FOKT, M. *Zoologické zahrady České republiky a okolních zemí*. Praha: Academia, 2008. 398 s. ISBN 978-80-200-1620-1
- KLIKA, I. *Lidé a zvířata: historie vzniku a významu zoologických zahrad*. Zlín : Foto art - Ateliér Regulus : ZOO a zámek Zlín-Lešná, 2005. 223 s. ISBN 80-239-5488-1
- KOŘÍNEK, M. a kol. *ZOO Olomouc včera a dnes*. Olomouc: Zoologická zahrada Olomouc, 2006. 126 s. ISBN 80-86297-32-2
- KOŘÍNEK, M. *Zoologická zahrada*. Olomouc: Rubico, 1999. 326 s. ISBN 80-85839-29-6
- KOŘÍNEK, M. *Zoo v obrazech*. Olomouc: Zoologická zahrada Olomouc, 2008. 119 s. ISBN 978-80-254-3467-3
- KOTÁSEK, J. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 160 s. ISBN 80-210-4142-0
- KŮS, E. *Mláďata v ZOO*. Praha: Artia a.s. a Granit s.r.o., 1993. 119 s. ISBN 80-85805-08-1
- LABSKÁ, H. *Zoo Olomouc*. Praha: Pressfoto, 1996.
- MAŇÁK, J. *Alternativní metody a postupy*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 90 s. ISBN 80-210-1549-7
- MAŇÁK, J. *Vyučovací metody*. Praha: SPN, 1967. 173 s.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5
- MAZAL, F. *Hry a hraní pohledem ŠVP*. Olomouc: HANEX, 2007. 394 s. ISBN 978-80-85783-77-3

MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975. 324 s.

NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 254 s. ISBN 80-244-1236-5

OBRTTEL, R. CSc. *Království zvířat*. Praha: Albatros, 1993. 134 s. ISBN 80-00-00012-1

SKALKOVÁ-PROCHÁZKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999. 292 s. ISBN 80-85866-33-1

TOMKOVÁ, A. a kol. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. 173 s. ISBN 978-80-7367-527-1

VALENTA, J. *Pohledy: Projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. 61 s. ISBN 80-7068-066-0

Elektronické zdroje

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007).

[online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 126 s. [cit. 2011-03-18].

Dostupné z WWW:

<http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

Zoo a zámek Zlín - Lešná. [online]. [cit. 2011-02-05]. Dostupné na WWW:

<www.zoozlin.eu>

Zoo Dvůr Králové, a.s. [online]. [cit. 2011-02-02]. Dostupné na WWW:

<www.zoodvurkralove.cz>

Zoo Chleby, o.p.s. [online]. [cit. 2011-02-02]. Dostupné na WWW:

<www.zoochleby.cz>

Zoologická a botanická zahrada města Plzně. [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW: <www.zooplzen.cz>

Zoologická zahrada Děčín – Pastýřská stěna. [online]. [cit. 2011-02-02]. Dostupné na WWW: <www.zoodecin.cz/new/cz>

Zoologická zahrada hlavního města Prahy. [online]. [cit. 2011-02-04]. Dostupné na WWW: <www.zoopraha.cz>

Zoologická zahrada Hodonín. [online]. [cit. 2011-02-05]. Dostupné na WWW: <www.zoo-hodonin.cz>

Zoologická zahrada Jihlava. [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW: <www.zoojihlava.cz>

Zoologická zahrada Liberec. [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW: <www.zooliberec.cz>

Zoologická zahrada města Brna. [online]. [cit. 2011-02-05]. Dostupné na WWW: <www.zoobrno.cz>

Zoologická zahrada Ohrada. Hluboká nad Vltavou. [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW: <www.zoo-ohrada.cz>

Zoologická zahrada Olomouc. [online]. [cit. 2010-10-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.zoo-olomouc.cz>>

Zoologická zahrada Ostrava. [online]. [cit. 2011-02-04]. Dostupné na WWW: <www.zoo-ostrava.cz>

Zoologická zahrada v Ústí nad Labem. [online]. [cit. 2011-02-04]. Dostupné na WWW: <www.zoousti.cz>

Zoopark, Vyškov. [online]. [cit. 2011-02-05]. Dostupné na WWW: <www.zoo-vyskov.cz>

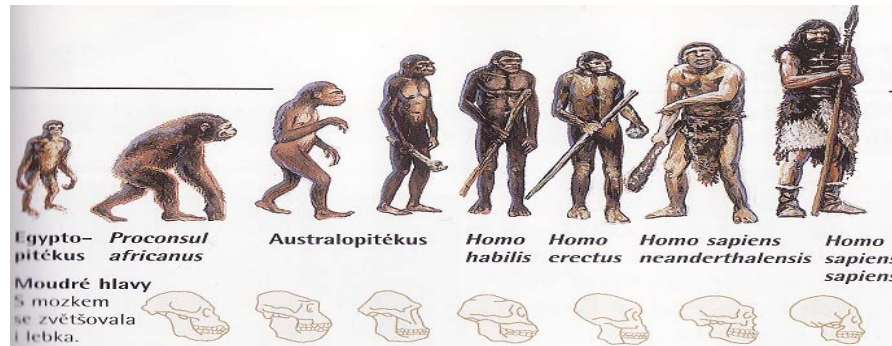
Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1	Pracovní list - „Primáti a lidé“
Příloha č. 2	Žirafy v přirozeném prostředí
Příloha č. 3	Pracovní list - „ Pozor! Šelmy!“
Příloha č. 4	Pracovní list - „ Jaké mám paroží?“
Příloha č. 5	Aktivita - „Na myslivce a zajíce“
Příloha č. 6	Pracovní list - „Najdi mi mou stopu“
Příloha č. 7	Situační plánec zoo Olomouc
Příloha č. 8	Plánek zoo Olomouc

Příloha č. 1 Pracovní list - „Primáti a lidé“ (pracuj pomocí informačních tabulek)

1. Podívej se na obrázek vývoje člověka a pár větami popiš, jak se člověk vyvíjel – stavba jeho těla, délka končetin, velikost hlavy, výška člověka apod.

Obr. č. 13: Vývoj člověka a jeho lebeční kosti (R. Vojáčková, 2002, str. 207)

2. Zakroužkuj na obrázku člověka dnešního typu.

3. Napiš jméno nejmenšího druhu primáta, který najdeš v pavilonu opic.

4. Správně přiřaď primáta a čím se tento primát živí.

listí, výhony, plody, ovoce, semena, bobule

KALIMIKO

hmyz, plody, ovoce, semena, bobule

TAMARÍN PINČÍ

hmyz, plody, ovoce, vejce

GIBON LAR

5. Chvíli sleduj primáty SIAMANG a stručně popiš, jak žijí, čím se živí, k čemu mu slouží rezonanční vaky, které má na svém hrdle.

6. Pokus se napsat nějaké druhy primátů žijících v:

Jižní Americe _____

Africe _____

7. Napiš, který z primátů tě v olomoucké zoologické zahradě nejvíce zaujal a proč. Můžeš se ho pokusit nakreslit.

Žirafy

Tato zvířata žijí v afrických savanách, je to část Afriky asi od Sahary až ke Kapskému mysu. K této oblasti dále patří suché stepi a polopouště na severu a jihozápadě země. Krajina je bohatá na vodní toky a žulové kopce. Tyto africké savany jsou hojně osídleny různými druhy býložravců, a tak mají svou potravu „rozdělenou“. Zebry a pakoně se živí trávou, nosorožci a antilopy keři a žirafy stromy. (Obrtel, 1993)

Žirafy jsou vysoké téměř 6 metrů a to díky svému dlouhému krku a vysokým předním končetinám. Zadní nohy mají nižší, takže jejich hřbet klesá prudce k zemi. I když mají žirafy tak dlouhý krk, nemají o nic víc obratlů než je krk člověka nebo myši. Žirafy mají pouze 7 krčních obratlů.

Přesto, že jsou žirafy krásná zvířata a jsou nejvyšší na světě, mají se svým dlouhým krkem spoustu problémů. Protože, aby se žirafám dostala krev až do mozku a ten mohl být prokrven, musí mít velmi silné srdce a v tepnách mají malé chlopně, které slouží k tomu, aby se krev vlivem zemské tíže vracela zpět do těla.

V přírodě žijí žirafy v malých stádech, které vede silný samec. Ten může vážit až okolo 800 kg. Pokud je napadne nějaké zvíře, brání se kopáním. Samice jsou březí 475 dní a rodí jedno mládě. Toto mládě po narození měří asi 1,5 metrů a po chvíli se staví na nohy. Se samicí žije mládě 1,5 roku.

Zajímavostí je, že mají žirafy jen asi dvacetiminutový hluboký spánek. (Kůs, 1993)

K dalším zvířecím obyvatelům, kteří žijí v těchto afrických savanách jsou například: Buvoli afričtí, Agamy obecné, Vodušky jelenovité, Zmije útočné, Impaly a mnoho dalších.

Příloha č. 3 Pracovní list - „Pozor! Šelmy!“

1. Napiš názvy šelem, kterými se pyšní naše zoologická zahrada (jsou tři).

2. Správně přiřaď zvíře a způsob jeho života.

JAGUÁR AMERICKÝ

žije ve smečkách

LEV BERBERSKÝ

samotář, vyhledává samice jen v době páření

LEVHART MANDŽUSKÝ

samotář

3. Napiš, čím se každý tento druh živí.

Jaguár americký _____

Lev berberský _____

Levhart mandžuský _____

4. Napiš k obrázku, o jakou šelmu se jedná.

Obr. č. 14: Jaguár americký
(<http://zoo-olomouc.cz/app/zvirata/105/105>)

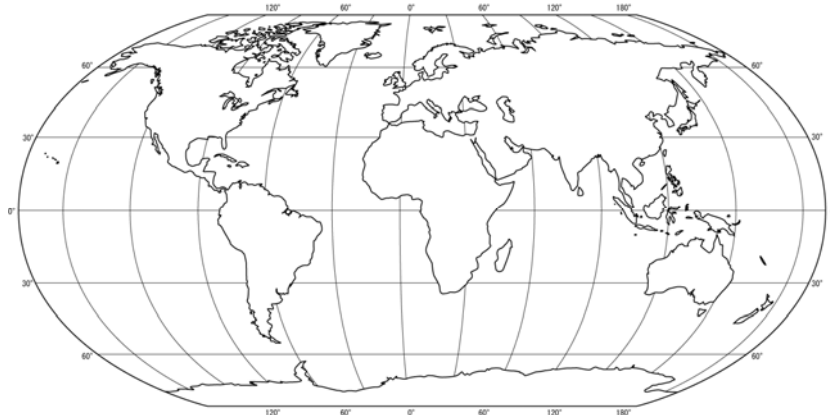
Obr. č. 15: Lev berberský

Obr. č. 16: Levhart mandžuský

5. Chvíli sleduj rodinu Lva berberského a stručně popiš jeho chování, způsob jeho života , potravu, co v danou chvíli dělá.

6. Do mapy zakresli oblasti, ve kterých žije Lev berberský (L), Jaguár americký (J) a Levhart mandžuský (LM).

Obr. č. 17: Mapa světa
(http://www.mapysveta.eu/slepa_mapa_sveta_2.html)

Příloha č. 4 Pracovní list - „Jaké mám paroží?“

1. Který sudokopytník žije ve svém přirozeném prostředí ve stádech?

2. Která samice sudokopytníka žije odděleně od samce?

3. Který sudokopytník se dobře pohybuje po prudkých skalních stěnách a má rohy dlouhé až 106 centimetrů?

4. Který sudokopytník žije ve stádech, které čítá několik desítek tisíc jedinců a na jaře a na podzim podniká daleké cesty?

5. Napiš některé sudokopytníky, kteří se živí listím, výhony a trávou.

6. Přiřaď paroží ke zvířeti. (<http://zoo-olomouc.cz/app/zvirata/108/108>)

Hra na reakci, startovní rychlost, postřeh a spolupráci.

Organizace: žáky rozdělíme na dvě stejně početná družstva

Popis hry: Jedno družstvo se takticky rozmístí po hrací ploše (to budou myslivci), zbylí hráči budou zajíci (lišky, jeleni apod.). Ti stojí před první čarou a po zahájení hry se snaží projít mezi myslivci tak, aby nebyli chyceni a dostali se přes celou hrací plochu až na druhý konec hřiště. Myslivci se nesmí po hrací ploše pohybovat, stojí pořád na jednom místě.

Pravidla hry: Pokud se myslivce zajíce v průběhu hry dotkne (chytí ho), odchází zajíc mimo hrací plochu a začíná opět znovu vbíhat do hřiště. Pokud se zajíc roztne až na druhý konec hřiště vyhrává. (F. Mazal, 2007)

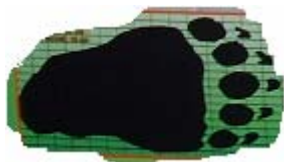
Příloha č. 6 Pracovní list - „Najdi mi mou stopu“

1. Pokus se zapřemýšlet, jak vypadají zvířata a jak by mohli vypadat jejich stopy. Snaž se přiřadit ke stopě správné zvíře.

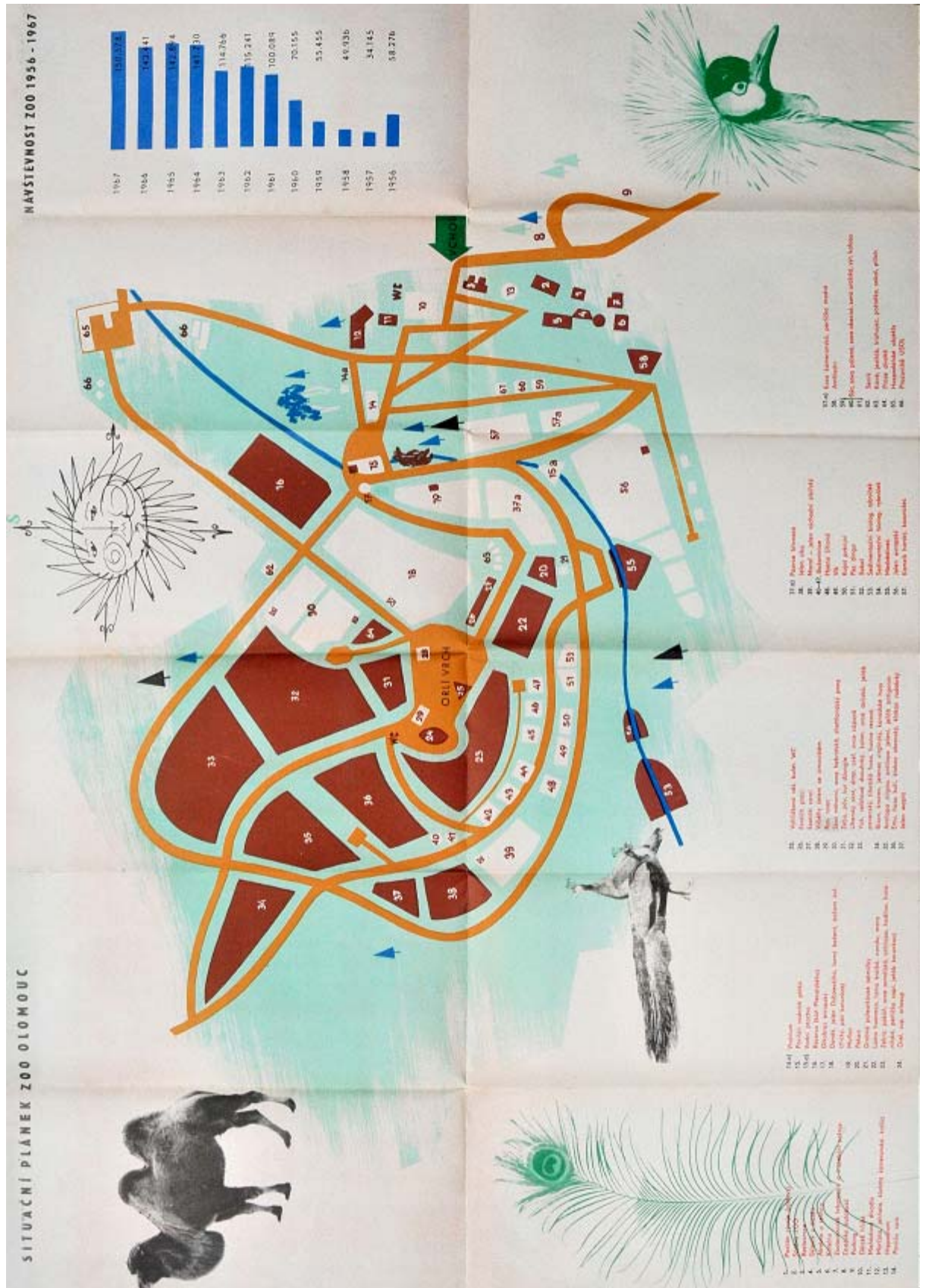
(k této aktivitě jsou použita samotnou informační tabuli – Jaké mají zvířata stopy – která se nachází v zoologické zahradě)

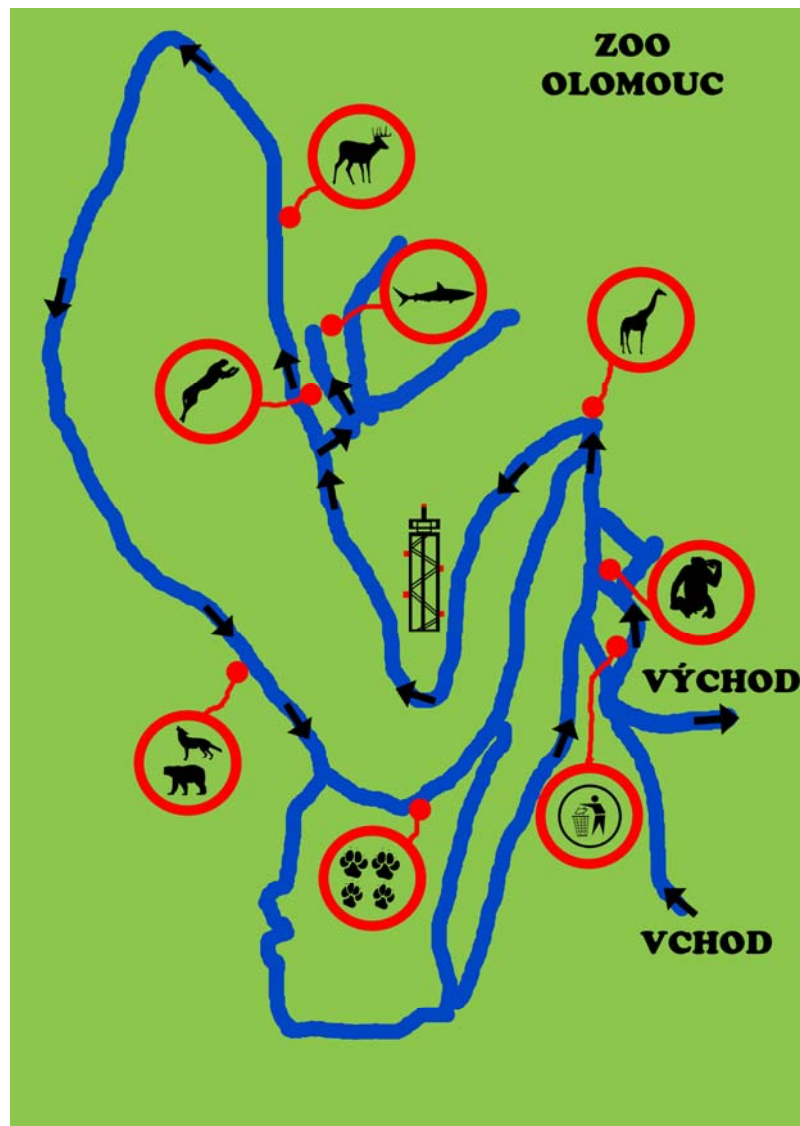
Obr. č. 18: Jaké mají zvířata stopy (<http://zoo-olomouc.cz/app/sekce/39/historie-po-roce-2000>)

Příloha č. 7 Situační plánec zoo Olomouc

Obr. č. 19: Situační plánec zoo Olomouc (<http://zoo-olomouc.cz/img/propagace/60-leta-13.jpg>)

Obr. č. 20: Plánek zoo Olomouc

Anotace

Jméno a příjmení:	Kateřina Ježková
Katedra:	Katedra primární pedagogiky
Vedoucí práce:	PhDr. Vlasta Hrdličková, Ph. D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Projektový den v zoologické zahradě dětí mladšího školního věku (3. ročník)
Název v angličtině:	Project day in the zoo by children of the primary school (3. grade)
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na projektový den v zoologické zahradě. Práce je rozdělena na teoretickou část, ve které se věnuji současnému vzdělávacímu programu, dále charakterizují vyučovací metody od různých autorů. Další kapitola je věnována charakteristice projektového vyučování. Dále zde popisují význam zoologických zahrad, který je doplněn přehledem zoologických zahrad v České republice. Poslední kapitola teoretické části je věnována historii zoologické zahrady na Svatém Kopečku u Olomouce. Další částí diplomové práce je část praktická, ve které je navržen projektový den v zoologické zahradě.
Klíčová slova:	Rámcový vzdělávací program Projektové vyučování Zoologická zahrada na Svatém Kopečku u Olomouce
Anotace v angličtině:	The thesis is focused on project day at the zoo. The work is divided into a theoretical part, which is devoted to current curriculum, teaching methods further characterize the different authors. Another chapter is devoted to teaching the characteristics of the project. Furthermore you describe the importance of zoos, which is accompanied by an overview of zoological gardens in the Czech Republic. The last chapter is devoted to the theoretical part of the history of the zoo at Holy Hill in Olomouc. Another part of the thesis is the practical part, which is designed to project the day at the zoo.
Klíčová slova v angličtině:	Framework Education Programme project teaching Zoological Garden at Holy Hill in Olomouc

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1, 3, 4, 6 – pracovní listy. Příloha č. 2 – Žirafy – popis, kde žijí, čím se živí, jejich popis. Příloha č. 5 – Hra Na myslivce s zajíce. Příloha č. 7 – Situační plánec zoologické zahrady na Svatém Kopečku u Olomouce Příloha č. 8 – Plánek zoologické zahrady – ten by žáci obdrželi u prvního stanoviště.
Rozsah práce:	83
Jazyk práce:	CZ